

שער ג

אקטואליה בעין אמונית

וממנה ייושע

בעקבות הטבח בישיבת מרכז-הרב
ל' אדר א' תשס"ח

"גדול הוא קידוש ה' מחילול השם", כך מלמדנו התלמוד הירושלמי (קידושין ד: א), והיה מסביר על כך מו"ר הרצ"ה קוק זצ"ל, אשר בימים אלו מלאו עשרים-ושש שנה לפטירתו, כי מובן הדבר הוא, שכאשר בדבר אחד מעורבים יחד צד של קידוש ה' ולעומתו צד של חילול ה' – אזי הצד של קידוש ה' הוא הגובר. ובשיפולי גלימתו של הרב נוסף, כי ישנה כאן גם הוראה נוספת היוצאת מתוך דברי חז"ל אלו והיא החיוב המוטל על האדם שנכח במעמד של חילול ה' – להגדיל את קידוש ה' במציאות ביחס ישר לאותו חילול ה' שהתרחש.

וכך גם כאשר לטבח הנורא אשר התרחש בישיבת מרכז-הרב בשבוע שעבר, אותו קידוש ה' שלו אנו מצפים: "כשהקב"ה עושה דין ברשעים שמו מתעלה", את ראשיתו של אותו קידוש ה' ראינו כבר בזעיר-אנפין באותו מעשה נורא של חילול ה' בעצמו כאשר אותו מחבל ארור נורה ונהרג ע"י שני בניה וגידוליה של הישיבה שאותה רצה להחריב, ואשר אותם גיבורים שמו קץ לחרפה הזו של שפך דם חסידי עליון בחצרות בית ה'. בכך יש לראות את אותה התחלה של "ללמד לבני יהודה קשת" ובפתיחת פתח של "ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם..."

הטבח הנורא שאירע בישיבתנו, מרכז-הרב, בשבוע שעבר מחייב את כולנו, כל בית ישראל, לחשבון נפש. "לך כנוס את כל היהודים", אמרה אסתר המלכה למרדכי היהודי אז בימים ההם – בשושן הבירה, ובזמן הזה – בקריאתם של גדולי ישראל ובראשם הגר"מ אליהו [שליט"א], לתפילת האלפים בכותל המערבי בשבוע שעבר בעבור אנשי שדרות, אשקלון ודרום הארץ, ואשר בתוך הקהל שם היו גם בני ישיבת מרכז-הרב וישיבת ירושלים לצעירים. ואשר מתוך התפילה הזו, זמן קצר לאחר שחזרו לישיבה, עלו בסערה השמימה אותם קדושי עליון אשר אין כל ברייה יכולה לעמוד במחיצתם.

* פורסם בעולם קטן, 145, ובשבועון למרחב, 117, מרחבים, אדר ב' תשס"ח.
1. ר' בעל הטורים לשמות ט טז

על כולנו, על כל בית ישראל שביכה השבוע את השרפה אשר שרף ה', מוטלת כעת החובה והצוואה של קול דמי אחינו הזועקים אלינו מן האדמה הקדושה, אדמת הארץ הזאת אשר נקנתה בדם, דמם של מיטב הבנים והבונים, "בונייך – אלו ת"ח". בני השומרון ובני יהודה, בני מרכז הארץ וערי החוף, ובני ירושלים – בני האומה הזאת ובני הארץ הזו, שנרצחו בעת עסקו ב"דבר ה' זו תורה" בעיר עוז לנו, עיר הקודש. אותו טבח נורא שאירע בקודש הקודשים של הקץ המגולה, בישיבה המרכזית אשר בירושלים, מראה לכולנו בפעם המיידע-כמה כי שדרות, אשקלון, ירושלים, גוש דן, קריית שמונה, הצפון וכל מרחבי ארצנו מהווים חטיבה אחת של קשר החיים הנצחי של עם ה', אשר שב לארצו זו וממנה לא יזוז לעולם.

מוטלת עלינו כעת החובה והצוואה לכנוס את כל היהודים בכל מדינות המלך, בכל מחוזות הופעת דבר ה', המחזיר שכינתו לציון, במדינת ישראל, להיקהל ולעמוד על נפשנו ובעזרת צור ישראל וגואלו, אלהי מערכות צבא ההגנה לישראל, למחות את זכרו של עמלק. לעמוד יחד כחומת מגן בצורה, אשר על גבה ומכוחה תתנפץ אחת ולתמיד אותה מחשבת המן בן-המדתא האגגי וממשיכי דרכו, המבקשים להשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים. עלינו להראות לכל אותם מרצחים שפלים, בין אם הם נמצאים ברצועת עזה, במזרח של ירושלים או בטהרן הבירה, כי דם יהודי אינו הפקר! וכי על כל שערה אחת משערות ראשו של יהודי ייקח דוד מלכנו מאה ערלות פלשתים. זהו צד אחד של הברור אשר השעה דורשת כי ייערך בהקדם, הסרת חרפת עם נבל אשר ניאצו שמך.

אך יש כאן גם צד נוסף והוא בתוככי האומה פנימה, הגדלת אורה של תורה באומה, "אורה – זו תורה", הגדלת התורה והופעתה במציאות. אותו מרצח שפל לא בא למקום קדוש זה במקרה, כי אם בידעו כי משם ישקו העדרים וכי זהו תל שכל פיות אליו פונות, "כרכא דכולה ביה", ממנו תורה, ממנו צבאיות והנהגה, ממנו דבר ה' בגבורתה של תורה, מן המקום הזה אשר כבר למעלה משמונים שנה נשמע ממנו בגאון דבר התורה הגואלת, אורות תורתו של הכהן הגדול מאחיו מרן הראי"ה קוק זצ"ל, ואחריו תלמידיו וממשיכי דרכו זכר צדיקים לברכה, ובתוכם מרן הרצי"ה קוק זצ"ל ומרן הרב אברהם אלקנה כהנא שפירא זצ"ל הכ"מ, אשר נתבקש לישיבה של מעלה בסוכות האחרון.

אמרו חז"ל (קהלת רבה, ז): "אלף בני אדם נכנסין... יוצא מהם אחד להוראה". אנחנו, איבדנו שמונה חברים, שמונה בחורים מבחורי ציון, אשר מסלאים את הפז ביופיים,

יופי מידותיהם, יופי שקידתם, יופי תפילתם, יופי הארת פניהם, יופי זה איבדנו בעוונותינו, שמונת בחורי חמד אלו יכלו להיות מורי הוראה בישראל, תחתיהם צריכים להיכנס לבית-המדרש כעת שמונת אלפים בחורים. יתגדל עולם התורה הישראלי החי בעוד שמונת אלפים לומדי התורה הגואלת, בירושלים ובשלוותיה ואשר מהם יצאו מורי הוראה בישראל.

השכל הישר מחייב זאת, וכך גם המציאות הצמאה לכך, פה בארץ חמדת אבות, רואים כעת ממש בעין כי ללא גדלות של תורה לא תיתכן גם גדלות של הנהגה. התורה הגואלת חייבת להתחזק, חייבת להופיע במציאות, חייבים להגדיל את האור, גם בכמות וגם באיכות. ובייחוד הדברים אמורים בבוגרי הישיבות התיכוניות והתיכוניים המבררים בימים אלו את דרכם לעתיד. אליהם נקרא: "הבו גודל לאלהינו – לכו ללמוד תורה" כל אחד כפי עניינו, כפי כוחו, כפי לבו, בשקידה, בהתמדה וברצינות. חזקו את מדינת ישראל בכוחות בריאים ורעננים עד ליום שבו נזכה לכך שה' יחבוש את שבר עמו ומחץ מכתו ירפא. "עת צרה היא ליעקב וממנה יושע".

שי הירש, תלמיד בישיבת מרכז-הרב.

אם תרצו - אין זו אגדה

נאום הרמטכ"ל הנכנס, רא"ל שובה-אל ציון,
בטקס קבלת הפיקוד על המטה הכללי של צה"ל

כבוד שר הביטחון, חברי המטה הכללי של צה"ל, קהל נכבד,

אחיי ורעיי!

"כשם ה' נעשה ונצליח".

בפתח דבריי, ברצוני לעמוד בקצרה על ערכו האמיתי, המקודש והנכון של השירות הצבאי בישראל.

"כל הבא לצבוא צבא, לעבוד עבודה באוהל מועד" (במדבר ד כג), כך החלה התורה בתיאור המניין הראשון של בני לוי, אשר הם "חיל ה'",¹ בהבנה כי ממקור הקדוש שבישראל, המשכן, נמשכת "עבודת ה' וישראל עמו" (ע"פ דבה"ב' לה ג) של השירות הצבאי.

בדורנו, זכינו למה שלא זכו אבותינו. זכינו למה שלא זכו דורות רבים. אנו עומדים במקום אשר "משה ואהרן לא זכו" לעמוד בו (ע"פ כתובות קיב, א), זכינו לראות "עין בעין בשוב ה' ציון" (ישעיהו נב ח) ולהיות שותפים לתקומתה המחודשת של מלכות ישראל.²

זכות זו, שהיא גם חובה מיוחדת, מביאה אותנו לממש בפועל את המצווה הקשה ביותר בתורה, מצוות יישוב ארץ-ישראל. מצווה זו – אשר תמיד ניתן לעשותה ביתר שלמות, כדברי קודשו של "אביהם של ישראל", הרמב"ן: "שלא נניחנה ביד זולתנו מן האומות או לשממה" (הוספות לטה"מ, מ"ע ד), וכביאורו של רבי יהושע מקוטנא "כאדם העושה בה כבתוך שלו"³ – היא זו אשר נתייחד בה במיוחד דורנו.⁴

* נכתב בשנת תשס"ח, נדפס בשבועון למרחב, 303, מרחבים תשע"ב.

1. רמב"ם, סוף הל' שמיטה ויובל.

2. משפט כהן, ס' קמד; ציץ-אליעזר ח"י, ס' א; יחווה-דעת ח"ה, ס' סד ד"ה "ונראה שגם".

3. ישועות-מלכו, יו"ד, ס' סה.

4. מי-מרום, ח"ו – מעייני הישועה, עמ' קצו.

ולאחינו-בשרנו, בני הישיבות, הלוחמים גם הם במלחמתה של תורה, אשר זכות לימודם ותורתם מגנה תמיד בעד חיילינו וארצנו (סוטה כא, א), נאמר כי עליהם לזכור שבהגיע זמנם, ולאחר שיעצבו וייבנו את קומתם הרוחנית הכללית, ייוועצו ברבותיהם ויורום כיצד עליהם לקיים בפועל את המצווה המיוחדת של השירות הצבאי, אשר ממנה מסתעפות מצוות רבות של תורה, מלחמת המגן של "עזרת ישראל מיד צר" וחיוב היחלצות לעזרה של "פיקוח נפש" ו"לא תעמוד על דם רעך"⁵, ולמעלה מכך, "מעלין בקודש", קיום מצוות יישוב ארץ-ישראל השקולה כנגד כל המצוות (ספרי ראה, גג), ועליה אמר הנצי"ב העליון מולוֹז'ין שעניין זה הוא "המבריה את ישראל מקצה העולם ועד קצהו"⁶, וידוע הוא ש"התורה לא תסמוך דיניה על הנס"⁷ "ומלחמה של כלל ישראל זאת היא גם כן עבודת ה'". שכל מי שהוא מיוחד יותר לעבודת ה', הוא שייך לה יותר משאר כל העם"⁸ "ומצינו שהלכו למלחמה תלמידי-חכמים הרבה, כמו שמבואר בפוסקים לרוב"⁹, וכבר ידוע שב"ה בצה"ל היום נמנים "עשרות אלפי אנשי צבא יראים ושלמים"¹⁰.

"כשרי צבאות בראש עם קודש", כך היה מראה כהן גדול בזמן שהמקדש עמד על מכונו, שהרי "צבאות ישראל – צבאות ה' הם"¹¹, וכך יהיה גם כעת. זהו הזמן לקיים בעצמנו, שרי הצבאות, "הברו נושאי כלי ה'" (ישעיהו נביא).

קדושת הלחימה, קדושת הלוחמים וקדושת המחנה. אלו הם שלושת העמודים שעליהם מושתת עולם הקדושה הצה"לית, ואותם הצבתי לנגד עיני עם כניסתו לנועם עול הנשיאה באחריות הכבדה של הפיקוד על רבבות אלפי חיילי צה"ל, ומתוך כך יתקיימו בנו גם נתינת אויבינו לפנינו והיה מחננו קדוש (ע"פ דברים כג טו).

הקדושה, בהקשר של קדושת הלחימה, מובנה: הצידוק המוסרי לעצם הלחימה. העלאת פעולת שפיכות הדמים ה'עשוית', מטומאתה הגויית והפיכתה לאפיק שדרכו יישמע במרחב האנושי כולו קולו התמים והשלם של יעקב, קול השופר הגדול

5. כמבורר באריכות במאמר "למצוות הארץ" לגרצ"ה קוק, בספרו לנתיבות-ישראל ח"א.
6. מובא בקובץ שיבת-ציון מאת א. י. סלוצקי.
7. רמב"ן, ור' מנחת-חינוך, סי' תכה.
8. הראי"ה קוק בהערותיו להל' שמיטה ויובל ברמב"ם.
9. הגר"א ראגאלער מקאליש, יד-אליהו, כו, א.
10. שו"ת ציץ-אליעזר ח"י, סי' א, ד"ה "אך גם".
11. אורות, ישראל ותחייתו, א.

הקורא "שפרו מעשיכם"¹², אשר מגמתו לתקן עולם במלכות ה' וזאת על-ידי כיליון לכל הרשעה כולה אשר כעשן תכלה, עד אשר נזכה ליום המיוחל שבו נכתת את חרבותינו לאתים ואת חניתותינו למזמרות (ע"פ ישעיהו ב ד).

התרגום המעשי של קדושת הלחימה הוא הלחימה על-פי המוסר הישראלי-הטבעי ולא על פי המוסר האדומי-נוצרי המסואב, המגיש את הלחי השנייה למכהו, ואשר על כן הוא מרחם על אכזרים ומתאכזר על רחמנים.

לעומתו, מוסר ישראלי-טבעי זה בנוי על חפץ-החיים הבריא של עם ישראל לדורותיו, "הבא להורגך – השכם להורגו" (במדבר רבה כא: ד). דוקטרינת הלחימה הצה"לית תעביר את המלחמה מהר ככל האפשר לשטח האויב ותגבה ממנו מחיר דמים יקר באם יחשוב כי בכוחו לקום כנגד "גור אריה יהודה, הנעור מתרדמתו הארוכה והוא הולך ושב אל נחלתו אל גאון יעקב אשר אהב סלה"¹³.

צה"ל ימשיך להיות הצבא המוסרי ביותר בעולם, ויחד עם זאת גם אחד הצבאות החזקים בעולם. את מוסרו האמיתי יחזור וישתית על תרבותו העצמית, תוך הבנה כי באזורנו, הרווי באיי רשעה וזוהמת צפעוני, הססנות והימנעות מהכרעה ברורה רק מגבירות את לחצי האויב ואת גלי האלימות, ועל כן מלחמתנו היא מלחמה מתמשכת למען סיום המלחמות ויצירת עתיד טוב יותר של כל עמי האזור.

מדינת ישראל איננה תולדה בלבדית של זוועות הגלות, מדינת ישראל לא הוקמה אך ורק בכדי למצוא פתרון לעם נודד וחסר-בית אשר נטבח ברבבותיו בידי משפחת העמים. מדינת ישראל נועדה לתכלית עליונה הרבה יותר. מדינת ישראל הנה הברומטר המוסרי של האנושות כולה, והיא נועדה להוות את הבסיס האנושי האיתן להופעת חברת מופת אידיאלית שתכונן על-ידי "זקן העמים" ואשר ממנה תתברך האנושות כולה באחרית הימים (ישעיהו ב ב, מיכה ד א).

תקומתה של המדינה הנה פלא היסטורי יוצא דופן באופיו בכל תולדות המין האנושי, והמשך קיומה במרחב העוין אותה הנו הגדול שבנסים, ממש כקיום "כבשה אחת בין שבעים זאבים"¹⁴.

12. רמב"ם, הל' תשובה ג: ד.

13. אגרות-הראי"ה ח"ב, עמ' רט.

14. ע"פ הקדמת היעב"ץ לסידור בית יעקב.

לסיום, ברצוני לומר מספר מילים אודות דמותו של מפקד בצבא ישראל, אשר כינויו ביד נביאי ישראל הוא "שר צבא ה'" (ע"פ יהושע ה יד).

"כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם?! עבדות אני נותן לכם!" (הוריות י, ב) במילים אלו פנה נשיא ישראל, רבן גמליאל, לשניים מתלמידיו אשר עקב ענוותנותם חמקו מקבלת מינוי ציבורי. מדבריו אלו של נשיא ישראל למדנו את צביונה המצופה של ההנהגה הציבורית בישראל, ובכלל זאת של המפקד הצבאי.

המפקד הנו האדם הנושא על שכמו במישרין את האחריות הציבורית המוחלטת, וכל חייו הפרטיים הנם בבואה של שליחותו הכללית הזו. אין המפקד אך ורק בבחינת "פקיד ביצוע" המופקד, כבאופן טכני, על ביצועה של מטלה זו או אחרת, כי אם משמש הוא כרוח החיים אשר בגוף האדם, אשר "ממנו יתד, ממנו פינה, ממנו קשת מלחמה" (זכריה יד), בבחינת "אם אני כאן – הכל כאן" (סוכה נג, א). זוהי מהות הפיקוד בישראל.

הקריאה התנ"כית: "אחרי!" (שמואל א' יד יב) שיצאה מאת מפקדי ישראל לדורותיהם בהובילם את צבאותיהם אלי קרב, מהדהדת בעצמה רבה באוזנינו והננו כולנו, מפקדי צה"ל בעבר, בהווה ובעתיד, גאים על כך שאנו ממשיכים באותה מסורת עתיקת יומין.

לא עת הרבות בדיבור. "אֵל יִתְהַלֵּל חֲגֵר כְּמִפְתָּח" (מלכים א' כ"א), כעת אנו נמצאים בשלב של למידה והפנמה. יודע אני כי בפיקוד על חיי אדם אין לנו את הפריבילגיה של "מאה ימי חסד" ואולי אף טוב שכך, וזאת משום שאנו נדרשים כבר מראשית הדרך להיות מקצועיים, חדורים בערכי לחימה, חותרים למגע ומשיגים הכרעה מהירה.

כולי תפילה שאכן אזכה להיות ראוי לאותה העבדות שהטיל נשיא ישראל, רבן גמליאל, על תלמידיו, ושבעזרת צור ישראל וגואלו, "אלהי מערכות ישראל" (שמואל א' יז מה), המפקד האמיתי של צבאות ישראל, נזכה כולנו להתקיימות ההבטחה האלהית לעמנו למוד הסבל על ידי אדון הנביאים:

כל המקום אשר תדרך כף רגלכם בו לכם יהיה, מן המדבר והלבנון מן הנהר נהר פרת ועד הים האחרון יהיה גבלכם. לא יתיצב איש בפניכם, פחדכם ומוראכם יתן ה' אלהיכם על פני כל הארץ אשר תדרכו בה כאשר דבר לכם. (דברים יא כד-כה)

וכמו אדוננו, דוד מלך ישראל, אנו נושאים תפילה לאדון כול, בבקשה כי גם בנו יתקיימו הפסוקים: "ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם, אמחצם ולא יכלו קום יפלו תחת רגלי" (תהלים יח-לח-לט), "חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי אלהינו" (שמואל ב' יב), ואז נזכה ל"ה' עז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום" (תהלים כט יא).
"הניצנים נראו בארץ... אשרי העם שככה לו..."

סליחה שניצחנו

על מוסר מלחמה ומוסר נפול
ב' אייר תשע"ב

אירועי השבוע האחרון עלולים לגרום למבוכה מסוימת בקרב שלומי אמוני ישראל הרואים במדינת ישראל את "ראשית צמיחת גאולתנו" (ובצדק!).

העליהם התקשורתי המתוכנן היטב, כלפי אחד מטובי בניה של המדינה, אשר העז להכות "בברוטליות איומה" "פעיל שלום תמים", אשר בסך הכול, כך נראה, תעה בדרכו למחות כנגד עוולות המשטר הסורי בדמשק והגיע בטעות לבקעת הירדן... יצר מבוכה מסוימת בציבור הישראלי הבריא בתחושותיו הקיומיות.

חבטות אלו, כך מסתבר, הכו בכטן הרכה (מדי) של החברה הישראלית, שסועת המחלוקות, וחשפו את אחד מסלעי היסוד של הקונפליקט הלאומי הנוקב.

מבט רחב יותר על סוגיה זו יראה שנגד עינינו ממש מתחולל אחד מקרבות הגבורה ההרואיים ביותר על דמותה של מדינת ישראל כמדינה יהודית בעלת משטר דמוקרטי לעומת "מדינת כל אזרחיה ומיעוטיה הרב-תרבותיים, החיה (תחזיקו חזק) ב"שכנות טובה" לצד מדינה פלסטינאית שוחרת שלום, קדמה ונאורות, מתוך דו-קיום מופלא (היכן המדינה היהודית כבר שאלנו?!).

קרב זה ודומיו במערכות מלחמת התרבות הישראלית, המתחוללים ממש כאן בארץ חמדת אבות לפחות מאז פרוץ השלום (על-ידי השר לפיתוח אזורי וחבריו) עת זרחה שמשו של המזרח התיכון החדש בעידן האשליות האוסלוואידי (זוכרים את "פחדני השלום"?!), מהווים חלק מתהליך של בירור זהות קולקטיבי ארוך שאותו אנו עוברים ובו, כך מסתמן, תהיה בסופו של דבר ידו של מחנה השלום האמיתי על העליונה.

1. באותם ימים ותהום הארץ עקב מכות שהפליא סמח"ט הבקעה באותה העת (והמעוּתד להיות סגן מפקד בה"ד 1 - בית הספר לקצינים), גיבור ישראל, סא"ל שלום אייזנר, עם רובה M16 ב"פעיל שלום" (אנרכיסט שמאל קיצוני) מדנמרק אשר חירף מערכות ישראל. עובדה זו גרמה להדחתו מפיקוד ישיר והביאה לשחרורו מצה"ל כעבור שלוש שנים. למרבה האירוניה, בשנת תשע"ט נקרא סא"ל אייזנר לשרת במילואים בכדי למלא באופן זמני את התפקיד שממנו הודח.

זהו המחנה היהודי-לאומי-מוסרי-דתי-אמוני, אשר בסיס כוחו מושתת על תמיכה דה-יורה ודה-פקטו מצד רובה המוחלט של האוכלוסייה היהודית בישראל, הרואה את מדינת ישראל כמדינת הלאום היחידה עבור העם היהודי וכחלק אינטגרלי מתפיסת זהותו העצמית. בחוד החנית של אוכלוסייה זו ניצב כיום הציבור התורני-לאומי, המחנך את בניו להגשמת חלום הדורות של "עם ישראל בארץ-ישראל על פי תורת ישראל".

סא"ל אייזנר - "המוהיקני האחרון"...

את שמו של סא"ל שלום אייזנר יצא לי לשמוע מדי פעם בשנים שבהן זכיתי ללמוד אצל אביו, מורי ורבי, הרב בנימין (בני) אייזנר זכר צדיק לברכה, הריני כפרת משכבו, שהיה מתלמידי הקרובים של הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל. הרב בני נהג, מפעם לפעם, לשלב בשיעוריו המרתקים סיפורים או תובנות הלקוחים ישירות מהתנסויותיו הצבאיות של בנו, שלום.

לא אחת אירע שמתוך צערו הגדול היה הרב בני מבקר בחריפות את הקוד האתי הנוכחי של צה"ל, הבנוי לדעתו על חורבותיו של המוסר הנוצרי המסולף² ואת עצמותיהם של מנסחי "קוד מוסרי" זה, וכן היה מבקר את הרפיסות התרבותית הקשה אשר עדיין שרויים בה, למרבה הצער, חלק נכבד מ"כהני דת הדמוקרטיה", הסופרים הישראליים בני זמננו.

באחד השיעורים שמסר הרב בני בנושא הזהות היהודית וחיבותה של ארץ-ישראל, סיפר את הבדיחה המפורסמת הבאה אשר הולמת במיוחד את "פרשת הסמח"ט המכה", וכך מספרת הבדיחה:

מטוס אחד התרסק מעל מקום מגוריו של שבט אוכלי אדם ביבשת רחוקה. את ההתרסקות הקשה שרדו רק שלושה אנשים - אמריקאי, בריטי וישראלי.

השבט הפרימיטיבי עט כמוצא שלל רב על המן השמימי שנפל בחלקו והחל מיד בהכנות קדחתניות להפקת חוויה קולינרית אמיתית מן המזון הטרי, תוך כדי הסקת האש ותיופן בתופי טס-טס. אולם, כנהוג אצל בני תרבות, החליטו בני השבט, בטרם יסבו לסעודתם, להעניק למזון הפוטנציאלי שלהם אפשרות לבקש בקשה אחרונה.

2. ר' הרב אליהו בן אמוזג, מוסר יהודי לעומת מוסר נוצרי, ישיבת אור וישועה, חיפה, תשס"ח.

ראשית, פנו אל האמריקאי, שהיה מפוחד ביותר, ביקש לשתות כוס קולה קרה כדי להירגע ולהרוות את צימאונו. למרות הקושי שבקיום בקשתו זו, עשו הילידים מאמצים רבים ומצאו בין שברי המטוס פחית קולה, שנשארה קרה דיה על מנת לקיים בה את מצוות הנידון למוות.

לאחר מכן פנו אל הבריטי, אשר נזכר לפתע במורשתו התרבותית המעטירה וביקש שיקראו לפניו מחזה שייקספירי מרגש. לאחר שהתאוששו מההלם שאחז בהם, חיפשו הילידים בשנית בין שברי המטוס ומצאו להפתעתם כרך מאובק של כתבי שייקספיר הפתוח בדיוק בשאלה הנוקבת: "להיות או לא להיות? זו השאלה..."

כשסיימו להעניק יחס אישי לאמריקאי ולבריטי פנו הילידים לישראלי ושאלו מהי בקשתו? הוא השיב בלי היסוס: "שיבוא לכאן מיד ראש השבט שלכם!" הילידים תמהו על החוצפה ועזות המצח, אולם החליטו להיעתר לבקשה המוזרה. כעבור זמן קצר הגיע ראש השבט בכבודו ובעצמו אל הישראלי החצוף ושאלו: מה רצונך? השיב לו הלה: "שתבעט בי בחוזקה". מבלי לאבד זמן מיותר, מילא ראש השבט אחר בקשת הישראלי ולפתע, לתדהמת כולם, שלף הישראלי מכיסו תת־מקלע "עוזי" וחיסל כהרף עין את ראש השבט ואת כל הילידים. הבריטי והאמריקאי ההמומים שאלו אותו בהשתאות: מדוע חיכית עד עכשיו?! הרי הם כמעט חיסלו אותנו?! השיב להם הישראלי: כדי שלא תגידו אחר כך שאני התחלתי אתם...

סיפור הומוריסטי זה היה כנראה נכון בעבר, אולם כיום מסתבר שהשאלה "מי התחיל" גם היא כבר איננה רלוונטית. מה שרלוונטי היום הוא אך ורק הנרטיב, ומי נמצא בצד הנכון שלו כמובן³.

"דאי, ראי שעל הקיר"

אם זה לא היה עצוב היינו צוחקים קצת על עצמנו מול המראה: "ראי, ראי שעל הקיר, מי האומה המוסרית ביותר בעיר?"

בסמוך לאישורו של חוק יישום תכנית ההתנתקות ה'תשס"ה ברוב מוחץ של עשרה מתוך אחד-עשר שופטי בג"ץ, פגש ראש ישיבת הסדר אחת ב"מר משפט" בכבודו

3. כאן המקום להזכיר שמיד לאחר מלחמת ששת-הימים פרסמו אפרים קישון וקרנאל גרדוש ("דוש") את הספר "סליחה שניצחנו". באמת, סליחה.

ובעצמו, כבוד נשיא ביהמ"ש העליון (בדימוס) ובית המשפט הגבוה לצדק (או, ליתר דיוק, ביהמ"ש הגבוה לחוק, כתיקונו של השופט (בדימוס) מ. חשיין⁴), אהרן ברק בכבודו ובעצמו. ראש ישיבת ההסדר שאל אותו, שלא לציטוט כמובן, באם היה מדובר על חוק להסדרת תכנית ההתנתקות עבור יישובים ערביים, האם לא ברור שבג"ץ היה פוסק אחרת? התשובה שהתקבלה הייתה חיובית. שוב הוכח ש"דברים שרואים מכאן לא רואים משם".

שהרי, כלל ידוע הוא: מה שמותר לחברי כנופיית שלטון החוק (כהגדרת אחד מבכירי הממשל בזמנו) – אסור לשרוליק... מה שמותר לאבירי הצדק ומגני הדמוקרטיה בשיח'מונים – אסור לציונה בעמונה... מה שמותר לרה"מ יצחק רבין "בלי בג"ץ ובלי בצלם", אסור באיסור חמור לסא"ל שלום אייזנר שנמצא, כידוע, בצד הלא-נכון של המפה הפוליטית.

ניטשה, כידוע, חילק את המוסר בעולם ל"מוסר עבדים" ול"מוסר אדונים", אז שמישהו יעשה טובה ויסביר למערכת עיתון "הארץ", מי הם באמת "אדוני הארץ"?!?

4. כעדותה של הגברת יהודית דסברג מאלון שבות, אמה של אפי אונגר הי"ד, המספרת על דברים שאמר לה בזמנו כבוד השופט: "הגשתי כבר שלוש פעמים בג"צים נגד שחרורי מחבלים. בבג"ץ האחרון ישב בהרכב השופט חשיין. אני אמרתי שם שיש לי שלוש שאלות לבית המשפט. ראשית, אמרתי, האנשים שיושבים היום בכלא יושבים עם 'בג"ץ ובצלם'. אתם בג"ץ. הם עתרו אליכם ופסקתם שהם צריכים לשבת בבית הסוהר. בא עכשיו מישוהו ומכפיף את החוק הישראלי לטובת אינטרסים פוליטיים. מי אמור להגן על החלטת בג"ץ, אני? שנית, שאלתי, אם היום אתם מאפשרים לשחרר רוצחים, איך מחר תכלאו ותשפטו אנשים וגנבים? כל הבסיס המוסרי של בית המשפט יורד לטמיון עם השחרור הזה. ושלישית, אתם המחסום האחרון לפני שחרורם של רוצחים לרחובותינו. האם אתם יכולים לערוב לכך שלא יחזרו לרצוח? אם אינכם יכולים לערוב לכך, הרי אתם שותפים לרצח הזה. השופט חשיין ענה: גברתי טוענת כאן טענות של צדק ומוסר, ואנחנו אין ענייננו אלא בחוק. אז אמרתי לו – סליחה, כבודו, האין ראשי התיבות של בג"ץ בית דין גבוה לצדק? והוא עונה לי: זה תרגום לקוי של המונח מאנגלית. התשובה הזאת היא התשובה הגאונית ביותר שהוא יכול לתת כשהוא מותקף, והוא יודע שהתוקף צודק... (הודיה כריש חזני, "זה ייגמר בכבי ובדם", מקור ראשון, יומן, י"ח חשוון תשע"א).

חתן אמת ליעקב

אחד פטירתו של הגאון הרב יעקב יוסף
אייר תשע"ג

בליל שבת נלקח מאתנו אחד מתלמידי־החכמים הבולטים שבדור, הרב יעקב יוסף זצ"ל, וזאת לאחד שנזדכך בייסורים קשים במשך למעלה משנה. חז"ל אומרים: "קשה סילוקם של צדיקים כפליים כחורבן בית אלהינו" (איכה רבתי א: ט), וכך מוסרת לנו הגמרא (כתובות קג, ב) שמי ש"מת בערב שבת – סימן יפה לו" (רש"י: שייכנס למנוחה מיד), והאריכו בכך חכמי הקבלה¹.

הבכי הגדול והצער העמוק של אלפים ורבות מעם ישראל בהילקח מאתנו הרב זצ"ל, אין בהם בכדי להביע את גודל האבדה העצומה של כלל ישראל. "חתן אמת ליעקב חסד לאברהם" (מיכה ז ב). הרב יעקב זצ"ל, כשמו כן היה. איש האמת. האמת הצרופה. לא נשא פנים לאיש וקיים בעצמו את ציווי התורה, "לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלהים הוא" (דברים א יז). רק "את האלהים אני ירא" (בראשית מב יח). אשר על כן, שילם מחיר אישי כבד מאוד על עמדותיו, על השקפותיו ועל החירות לעבוד את הקב"ה כפי מה שהנחה אותו שכלו החד ולבו הטהור.

בתור בנו הגדול של הראשון־לציון, הגאון הרב עובדיה יוסף, הוא נועד לגדולה ועתיד מזהיר ניצב לפניו ככור מחצבתו ובכתי המדרש שבהם צמח. אך דעת התורה שלו ואהבתו היוקדת לארץ־ישראל לא אפשרו לו להשלים עם תמיכתה של התנועה שבה גדל בהסכמי אוסלו, שהביאו אתם לארץ את רב המרצחים ואת חבר מרעיו וגררו אחריהם הרוגים ופצועים רבים. הוא יצא בריש גלי ובפומבי כנגד ההסכמים הללו, תוך שהוא מאבד בשל כך כמו ידיו את עולמו הקודם, מורחק מבית אביו הגדול וממוקדי כוח פוליטי והשפעה ציבורית, מסומן ונרדף על־ידי בית גידולו כקיצוני ומסוכן.

* נאמר בפני תלמידים בישיבת בני"ע נחלים בימי השבעה. נדפס בשבועון למרחב, 339, מרחבים.
1. כתב האריז"ל שהנקבר בערב שבת אחרי חמש שעות של היום פטור מחיבוט הקבר (שער הגלגולים, הקדמה כג, עמ' סה).

לימים, התברר שהוא צדק בהתנגדותו לאותם הסכמי תווה וכן ששועלים קטנים הטעו את אביו בעניין זה, אבל הקרע ביניהם כבר נוצר. במהלך השנה האחרונה הגיע הרב יעקב לבקר את אביו מספר פעמים. הרב אמר לו שאין תפילה שבה הוא לא מזכיר אותו ובירכו בחום בכריאות טובה ובאריכות ימים.

האמת הזאת של הרב יעקב זצ"ל והנכונות שלו לעמוד בפרץ מול עוולות, לא אפשרו לו לעמוד מן הצד ולהחריש נוכח אפליה שיטתית ומסודרת ואונאת דברים חמורה כנגד בעלי תשובה וחרדים ממוצא מזרחי, אשר נמנעה מהם האפשרות ללמוד תורה במקום שלבם חפץ עקב מוצאם וקביעת מכסות מבישות. הרב יעקב הטיל למערכה הזו את מלוא כובד משקלו. גם כאן, תוך שהוא נרדף ומבוזה, לצערנו הרב, גם על ידי תלמידי-חכמים, ולא מקבל גיבוי ממנהיגי הציבור שאת מלחמתו הוא נלחם. אמנם, סמוך לפטירתו הוא ביקש מחילה מהורי הבנות שנאסרו בעקבות התערבות בג"ץ בסוגיה², וכן בצוואתו חזר בו מדרך הפעולה שכללה פנייה לערכאות (וכן, כרב חרדי, הביע התנגדות להתנדבות בנות לשירות לאומי, כדעת הסטייפלר זצ"ל). אך ודאי שהעקרונות שנלחם עבורם כל חייו המשיכו להנחות אותו בדרכו הציבורית גם בעת מחלתו, והם: אהבת התורה ושקידתה ומאבק על החירות והכבוד ללומדה בלי אפליות והתנשאות ובלי הלבנת פנים.

לאחרונה, עקב הסכמה שנתן יחד עם הגאון הרב דוב ליאור שליט"א על ספר הלכתי שעוסק במוסר מלחמה³, נרדף על-ידי הפרקליטות ומשטרת ישראל, שהחליטו לחקור אותו בעוון הסתה. אולם הרב שמר על כבוד התורה וסירב להתייצב לחקירה זו, משום שטען כי דברי תורה אינם ניתנים לחקירה וכי אין שיויון באכיפת החוק.

לאחר שנחטף בצורה מבישה לחקירה על-ידי משטרת ישראל בעת צאתו מתפילת שחרית בציון שמעון הצדיק בירושלים, אמר לחוקריו שהם עוברים על החוק בחקירתו ועל שאלותיהם השיב במילים: "אין תגובה". לאחר כחצי שעה הוא שוחרר, ובסמוך לשחרורו נערכה הפגנת אלפים ליד ביהמ"ש העליון על הפגיעה בכבוד התורה בו וברב דוב ליאור, שעבר גם הוא "חוויה" דומה. בסופו של דבר,

2. בפרשה שטלטלה את החברה הישראלית כולה ונודעה בשם "בג"ץ עמנואל" בשנת תשס"ט.
3. אין אנו נכנסים כלל לתוכנו של ספר זה, ור' דברים שכתב בעניינו מו"ר הגאון הרב יעקב אריאל, בפתח החוברת דרך המלך: גזענות ואפליית גויים בהלכה, פתח-תקוה, תשע"א.

“ההר הוליד עכבר”, והמשטרה החליטה לסגור את התיק ולא להגיש כתבי אישום בפרשה.

הרב יעקב זצ”ל היה איש מלחמה ואיש שלום. כיהן כראש ישיבה ומרביץ תורה לעדרים, איש של תורה, ענווה ופשטות, “עדינו העצני” (מועד קטן טז, ב). במשך שנים רבות היה מגיע מדי יום למערת המכפלה ומוסר שם שיעור בהלכה על פי סדר הסימנים בשולחן-ערוך. היה מקורב מאוד לרבים מגדולי ישראל וצדיקי הדור ובהם מרן הרב מרדכי אליהו זצוק”ל, אשר ידידות נפלאה שררה ביניהם, המקובל הרב יעקב עדס, המקובל הרב בניהו שמואלי, הראשון לציון הרב בקשי דורון ורבים נוספים.

לפני כשנה וחצי התגלתה בגופו של הרב המחלה הנוראה. הרופאים הקציבו לו שלושה חודשים בלבד לחיות, אך יחד עם זאת אמרו לו ש”כל הסטטיסטיקות לא עובדות אצל הדתיים”. בזכות תפילת רבים ולאחר שהוסיף לו המקובל הרב בניהו שמואלי את השם “חיי”, זכינו שהרב יהיה אתנו עוד למעלה משנה וחצי, וזאת בניסו נסים, כאשר חרף חולשתו של הרב, סדר יומו העמוס – שמתחיל בתפילת ותיקין ומסתיים באמצע הלילה, כאשר הוא מוסר כארבעים שיעורים שבועיים בכל רחבי הארץ מדי שבוע וכל זאת תוך כדי קבלת טיפולים והקרנות וייסורי נפש וגוף – נמשך כסדרו. מסירות נפש מופלאה כזו עבור הרבצת תורה, קשה מאוד למצוא דוגמתה בדור יתום וחלש כמו שלנו.

עם הסתלקותו, נותר חלל גדול בעולם התורה ובפרט בקרב אנשי האמת שבדור. עליו ניתן לומר: “אנשי אמנה אבדו, באים בכוח מעשיהם”. בעת כזו, כאשר תלמיד-חכם גדול עולה למרום, לאחר שנזדכך בייסורים קשים ונלקח לישיבה של מעלה ליהנות מזיו השכינה ולהתענג על ה’ ופתוחים לפניו שערי שמים, שערי גן עדן, זהו הזמן המסוגל, שבו ניתנת לנו כאן, בארץ, האפשרות ללמוד מדרכיו ולקבל על עצמנו להתחזק באותם תחומים שכעת נותרו מיותמים.

זוהי סגולה גדולה כעת לקבל על עצמנו קבלות, מי במידת האמת ועמידה על דבר ה’, מי בהתמדה בתורה וביראת שמים ומי באהבת העם והארץ. זוהי העת להשליך את החשבונות הרבים אשר חשבו בני אדם ולבחור באמת, שחותרו של הקב”ה אמת (שבת נה, א), “תתן אמת ליעקב”, וכל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה’. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים. אמן.

הקץ הדוחק, או: בזנות הנורמליות?!

על חבלי משיח ואורו של משיח ב"מקלט הבטוח",
הרהורים ליום העצמאות ה-65 למדינת ישראל

מעטות הן התקופות בהיסטוריה האנושית אשר במשך פרק זמן קצר יחסית מתרחשים בהן אירועים משמעותיים ומכוננים בעלי השלכה על כלל האנושות. כזאת היא תקופתנו, אשר במשך עשרות שנים בודדות אירעו בה אירועים כלל עולמיים ולאומיים אשר לא היו כמותם במשך אלפי שנים, ואולי אף משחר ההיסטוריה. מלחמות העולם והשואה הנוראה ביחד עם תקומת מדינת ישראל וקיבוץ הגלויות שהביאה עמה, פתחו עידן חדש בתולדות עמנו והמין האנושי כולו: "עידן הבית השלישי".

רבים מגדולי ישראל בדור האחרון (ובהם: חסידים ומתנגדים, ציונים וחרדים, ספרדים ואשכנזים) ראו בנוראותיה של השואה את התממשותם של חבלי משיח אשר אודותיהם הזהירונו חז"ל ומפניהם חרדו דורות קודמים. ההיקף הבלתי נתפס של הכיליון, המפגש עם רוע שטני ושיטתי אשר כמוהו לא היה ותחושת הסתר הפנים הקיומית שהייתה נחלתם של רבים גרמו למבט אמוני אחר על השואה. מבט המפקיע ממנה זיקה של אירוע היסטורי "שגרתי" של מעגל פרעות ושיקום מקומי ומשווה לה אלמנט משיחי-דינמי.

תודעת "סוף העולם" וקריסת הסדר האנושי הישן והתבנית החברתית-מוסרית שלו, גרמה לכך שעמם נגוזו גם האמונה באדם ובערכיו (הומניזם) וכך האמונה העממית התמימה בעתיד טוב יותר לאנושות. האמונה הדתית המסורתית ספגה גם היא מכה קשה, והשאלה הקיומית בדבר שתיקת האל לא נתנה מנוח למאמינים ולכופרים כאחד. בעקבות השואה החלו לנשב בחלל העולם התרבותי רוחות נכאים של ספקנות, ניהיליזם וקיומיות מיוסרת, והביאו לזניחת אידיאולוגיות לאומיות-רומנטיות ולסלידה עמוקה מפני אמיתות מוחלטות, ולבסוף אף הצמיחה את אליל הפוסטמודרניזם ואת זרם העידן החדש.

* נדפס בשבועון למרחב, 338, מרחבים תשע"ג.

אירופה שלאחר השואה דמתה לבית קברות גדול, ומרבית תושביה איבדו את רכושם וביתם. האנושות כולה ליקקה את פצעייה ו"משוררי היגון" ספדו על העולם שנחרב. במלחמה בסדר גודל שכזה אין מנצחים, משום שגם המנצחים יצאו ממנה חבולים ומוכים. עשרות מיליוני בני אדם ברחבי העולם נהרגו ומיליונים רבים אחרים ניזוקו או נפצעו. כמו כן, מרבית הכלכלה האירופית רוסקה ועמה גם יכולת הפרנסה. זוועות הנאצים והאכזריות הבלתי נתפסת שלהם, ובמיוחד שנאתם החייתית-מטפיזית לעם היהודי, גרמו, לראשונה בתולדות האנושות, להקמת מחנות השמדה שבהם, תוך כדי ביצוע פשעים נגד האנושות ורוח האדם בכללו, בוצעה השמדה שיטתית ושטנית של העם העתיק בתבל. פשעים אלו הוצדקו בשם אידאולוגיה פסבדו-מדעית בדבר עליונות הגזע הארי, אך זו, למעשה, חיפתה על רבדים קמאיים יותר של שנאה פגאנית קדומה לעם התנ"ך והנבואה, שהוריש לעולם את עליונות המוסר והמצפון על פני הטבע החייתי והחוק או הנורמה האנושית-חברתית גם יחד.²

המראות הקשים שקידמו את פניהם של לוחמי בעלות הברית נחקקו בתודעה האנושית ההמומה ומחנה ההשמדה אושוויץ, שבשיא פעילותו נרצחו בו מדי יום יותר מעשרים אלף יהודים, אף הוכרו ע"י אונסק"ו כאתר מורשת עולמית. לאור כל זאת, ניתן בהחלט להבין את הקביעה הרבנית או ההגותית הרואה בשואה תופעה החורגת מכל שידענו. "הסתר פנים" תיאולוגי מוחלט, ו"פלנטה אחרת" מבחינה תרבותית (כביטוי של הסופר יחיאל די-נור ז"ל. יצוין כי בהמשך חזר בו מביטוי זה ואימץ את העמדה המוסרית הגורסת שהאדם הוא האחראי לזוועות השואה).

הזעזוע של בעלות הברית מן האסון הכבד שעבר על העם היהודי בהשמדת כשליש מבניו במיתות משונות ואיומות, והרצון לפתור את בעיית הפליטים היהודים במחנות העקורים באירופה, גרמו להפעלת לחץ בינלאומי על בריטניה לאפשר את הקמתה של מדינה יהודית לשארית הפליטה.

חרף התנגדותה הפסיבית של בריטניה, נכפתה עליה הצעת החלוקה, ועצרת האומות-המאוחדות קיבלה ברוב של 33 מדינות תומכות מול 13 מתנגדות ו-10 נמנעות את תכנית החלוקה. ה"חומה" האלגורית נפלה ברישיון האומות (כתוכות קי, ב). למחרת קבלת תכנית החלוקה החלה מלחמת השחרור על-ידי פלישתם של חמישה צבאות סדירים וצבא כנופיות חמושות למדינה הצעירה, מתוך רצון להרוס אותה

2. ד"ר הרמן ראושנינג, שיחות עם היטלר, מאת רופאו האישי שברח למערב לפני פרוץ המלחמה)

ולטבוח בתושביה. במלחמה זו נערכו קרבות הרואיים מלאי מסירות נפש, גבורה ודבקות במטרה, והפלישה הערבית נהדפה.

עם סיומה של מלחמת השחרור, במחיר דמים כבד של יותר מששת-אלפים חללים (כאחוז ממספר היהודים בארץ), התבססה המדינה. הקמת המדינה אפשרה קליטה מידית של כמאתיים וחמישים אלף ניצולי שואה מאירופה, וכן עלייה מהירה של מאות אלפי יהודים מארצות ערב שהיו בסכנת חיים ברורה ומידית. חזון "קיבוץ גלויות" עתיק-היומין החל להתממש באופן מופלא ובני גלויות בנות אלפי שנים נישאו בן-לילה "על כנפי נשרים" לארץ מולדתם ההיסטורית.

במקביל לכך, ברחה משטחה של מדינת ישראל הצעירה אוכלוסייה של מאות אלפי ערבים. בריחה, אשר יחד עם קליטת גלי העלייה הגדולים הביאה גם היא לרוב יהודי מיוחל ומוחלט בשטח מדינת ישראל. ניצחונותיו של צה"ל בשדות הקרב גרמו לזקיפת קומה של יהודי העולם וסחפו אותם להזדהות עם המדינה הצעירה ולרצון להיות שותפים להצלחתה.

רבים מגדולי ישראל שחיו באותה התקופה ראו בהקמת המדינה "אתחלתא דגאולה", והרבנות הראשית תיקנה תפילת הודיה חגיגית לדורות ועמלה לשוות ליום העצמאות נופך דתי.

תקומתה של מדינת היהודים היוותה מכת מוות לתיאולוגיה הנוצרית, אשר ביססה את הדוגמה שלה על מצבו של עם ישראל בגלות כמושפל ומנודה וראתה בכך הוכחה לנטישתו, כביכול, של "ישראל שבבשר". הכנסייה הקתולית אף סירבה להכיר במשך שנים ארוכות במדינת ישראל הצעירה, והעומד בראשה כינה אותה בשם: "מדינת תל-אביב".

בעקבות עמדת הכנסייה הרשמית הלכו גם עמי אירופה ומוסד האו"ם, שנקטו כלפי מדינת ישראל מוסר נוצרי מזויף ומתנשא ואף החליטו מאוחר יותר שהציונות היא גזענות. גם האסלאם הפוליטי עיין את הישות הציונית החדשה, אשר עצם נוכחותה במרחב "דאר אל-אסלם" היוותה אבן נגף לכבוד המוסלמי, והליגה הערבית אף הכריזה חרם כלכלי על ישראל. מדינות ערב, שדגלו בגישה פאן-ערבית מאיימת (כדוגמת הסכם איחוד מצרים וסוריה בשנת ה'תשי"ח), פיתחו אסטרטגיה חדשה של פעולות טרור והסתננות שנועדו לשבש את אורח החיים בישראל והתכוננו באינטנסיביות לסיכוב נוסף, שבו יכניעו את מדינת ישראל וימחו את עלבון תבוסתם.

בחלוף תשע-עשרה שנה בדיוק מהקמתה, חל שינוי מהותי במעמדה המדיני של ישראל הצעירה והיא הפכה למעצמה אזורית וצבאית. זאת, בעקבות תוצאות מלחמת ששת-הימים, אשר באופן פלאי ובלתי צפוי החזירה את הרהיבית, ירושלים והמקומות הקדושים לבעלותו של עם ישראל לראשונה מזה כאלפיים שנה. הניצחון הצבאי חסר התקדים בהיקפו, בדמות השלשת שטחה של המדינה בשישה ימים בלבד והתודעה המשיחית שהתלוותה אליו, חוללו תנועות אדירות של כמיהה לציין וגלי עלייה בקרב יהודי ארצות הרווחה והבעירו גחלים עוממות של זהות יהודית נשכחת ונרדפת מבעד למסך הברזל ברוסיה ובמזרח אירופה.

למעלה מארבעים שנה חלפו מאז אותם שישה ימים א-היסטוריים, וניתן בהחלט לקבוע שמרבית ממה שהתרחש בהן הוא תוצאה ישירה של אותה "קפנדריא היסטורית" (כביטוי המוצלח של ד"ר ישראל אלדד ז"ל). מלחמת ההתשה, מלחמת יוה"כ והדיכאון הלאומי שבא בעקבותיה, הקמת גוש אמונים ותנועת ההתיישבות ביש"ע ובגולן, הסכם ה"שלום" (אי-לוחמה) עם מצרים והנסגה מסיני, מלחמת לבנון והטרור האזרחי-הערבי ("אינתיפאדה"), ניסיונות ה"שלום" הסהרוריים ששקעו בדם מלחמת אוסלו, הברייחה מלבנון ומרצועת עזה והחרבת חבל ארץ קטיף ומסירתו למחבלים. כל אלו הנם ניסיונות של עיכול או הכחשה של נסי מלחמת ששת-הימים.

בימי חודש אייר, הוא חודש זיו המקראי, נתבונן נא על מהלך "שנות דור ודור" ונראה את יד ה', "קורא הדורות מראש" (ישעיהו מא ד), ולא נייחס את האירועים ליד המקרה. גישה זו תובעת מאתנו חיים של אמונה ומסירות נפש, להיות ראויים ונכונים לעמוד באתגרי התקופה רבת ההוד.

האם אנו מוכנים לאמץ את גישת "הקץ המגולה-הדוחק" (סנהדרין צח, א; כתובות קי, ב) מבית מדרשה של התורה הגואלת, ובעקבות כך לקרוא ליישום חזון תנועת תחיית הקודש? האם נשכיל להיזהר מפני החמצת השעה ו"חמיקת הדוד" (כחששם של הגרי"ד סולובייצ'יק והגרי"ז מבריסק)? האם נעודד גלי עלייה משמעותיים לארץ-ישראל כ"חומה" (יומא ט, ב) או שמא ח"ו עלול לגרום החטא (ברכות ד, א) גם בדורנו?! והכי חשוב, האם נצליח לברוח ממלכודת הדבש הסתמית של "זכות הנורמליות" (כשיטת הסופר א.ב. יהושע)? ואולי ישנן תקופות שבהן הכי נורמלי זה להכיר בזכותנו להתייחס לעצמנו כעם א-נורמלי... ימי גאולה שמחים לנו ולכל בית ישראל.

על עולם התורה והציונות הדתית

חשבון נפש ציבורי לאור דרכו החינוכית של מו"ד הגר"א שפירא
נ"ד אלול תשע"ג

בחג הסוכות הקרוב, תמלאנה שש שנים לפטירתו של מו"ר, הגאון האמיתי, הרב אברהם שפירא זצ"ל. ככל שחולפות השנים, הולך וגדל החלל האדיר שנפער עם הסתלקותו של זקן ראשי הישיבות וגדול הדור. ממשך דרכם הציבורית של הרב קוק ובנו הרצי"ה, ראש ישיבת מרכז-הרב במשך עשרות שנים והרב הראשי לישראל.

נדמה שחלל זה הפך מוחשי במיוחד בשנה האחרונה, לנוכח ההתרחשויות הרבות בשדה הציבורי והפוליטי. אותו שדה, שכונה על יד הרב שפירא (להלן: ר' אברום), כ"הלכות ציבור", שבהן, כך הורה, רק לגדולי תורה מובהקים ישנה סמכות מוסרית להורות ולפסוק.

אותן הנהגות והדרכות של הציבור, הכוללות את היחס התורני הבריא והאוהב כלפי מדינת ישראל, המתפלל לשלום "ראשיה שריה ויועציה" ולמרות זאת, אם יש צורך בכך, יודע לעמוד מולם בתקיפות רבה בכל הקשור לקודשי ישראל, ואף לפעול להחלפתם המיידית במידה ומעלו בתפקידם (כיאה, ל"ממלכתיות" אמיתית, שלא נושאת פנים לאיש במקום שבו יש חילול השם).

יחס זה קשור הוא גם לעמידה על כבודה של הרבנות הראשית לישראל וראייתה כ"מרא דאתרא", אשר היא הסמכות ההלכתית המרכזית ומתפקידה הוא לפסוק בכל השאלות הציבוריות אשר על הפרק, החל מסוגיית הגיור והמעמד האישי וכלה בשאלת העלייה להר-הבית וההתמודדות עם תמורות בערכי ובמבנה המשפחה.

הרב שפירא, שנפטר בגיל תשעים ושש בקירוב, היה במשך למעלה משישים שנה, שותף מרכזי ומבכירי הבונים של עולם התורה הציוני דתי (לגונוניו) הכולל ישיבות גבוהות ומכוני מחקר תורניים, ישיבות הסדר ומדרשות ליהדות (ואף המכינות הקדם-צבאיות והר"מים שלהן צמחו בבית-מדרשו), אך יחד עם זאת, הוא מעולם לא זלזל בציבור החרדי ובגדוליו, ופעל למען התבססותן והרחבתן של כל הישיבות מכל הזרמים, החוגים והמגזרים. עמדה זו הייתה חלק מעמדה כוללת של התבוננות מערכתית (תפיסת "כלל ישראל") המטפחת מערכות יחסים עם מגזרים אחרים

המרכיבים את החברה הישראלית, ובמיוחד ביחס חם וקרוב של כבוד והערכה כלפי הציבור החרדי האמון על שמירת תורה ומצוות וראייתו כשותף מרכזי במערכה על צביונה היהודי של המדינה, וזאת יחד עם ביקורת על הטעון שיפור, שהובעה מדי פעם.

זו הייתה גם עמדתם של בכירי הרבנים וכן של המנהיגים הפוליטיים של הציונות-הדתית מראשית היווסדה ועד עצם היום הזה. החל ממסעו הממושך (כתשעה חודשים!) של הראי"ה קוק לארה"ב למען עולם הישיבות באירופה ובארץ-ישראל בשנת תרפ"ד, עבור לפעילותו של ממשיכו ברבנות הראשית, הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג, בשנות השואה ובשנותיה הראשונות של המדינה למען עולם הישיבות שחרב ובנייתו מחדש בארץ (יש להזכיר בהקשר זה במיוחד, את פרק ההצלה המופלא של ישיבת מיר, על-ידי מאמציו של הרב ד"ר זרח ורהפטיג ז"ל איש "הפועל המזרחי"), וכלה בידידותו של הרצי"ה קוק עם זקן ראשי הישיבות, הרב איסר זלמן מלצר, ועם ראש ישיבת חברון, הרב יחזקאל סרנא, ובהתנגדותם של הרב שאול ישראלי והרב משה צבי נריה לגיוס בכפייה של בחורי ישיבות, ועוד רבות הדוגמאות.

כמו כן, יש להדגיש את השותפות ויחסי הגומלין שבין עולם התורה החרדי לעולם התורה הציוני-דתית. בשנותיה הראשונות של המדינה היו מעט ישיבות גבוהות בארץ, ומניין התלמידים בהן היה זעום. בישיבות התיכוניות באותה התקופה, רוב מניין ובניין של המתנכים היו בוגרי ישיבות חרדיות אשר ללא ספק הקימו עולה של תורה בקרב בני המזרחי והפועל המזרחי. מצב זה גרם לכך שמיטב בוגרי הישיבות התיכוניות המשיכו את לימודיהם דווקא בישיבות גבוהות, ובכך בנו בעקיפין גם את עולם התורה החרדי (כדוגמת הישיבות בעזתה, תפוח, כפר חסידים ועוד). כך עד שהוקמה, על-ידי הרב חיים יעקב גולדוויקט (בגיבוי ובברכת החזון-א"ש) ישיבת ההסדר הראשונה, ישיבת כרם-כיבנה, אשר בעקבותיה החל עולם ישיבות ההסדר לפרוח.

עם זאת, יש לציין שלא תמיד (בלשון המעטה...) הכיר הציבור החרדי על עסקניו ועיתוניו (ולעתים, למרבה הצער, אף על-ידי חלק מגדולי), בעולם התורה של הציונות הדתית שקם "לתפארת מדינת ישראל", ויחס מזלזל ומתנשא כלפי רבנים ותלמידי-יחכמים בוגרי ישיבות תורניות-לאומיות רווח מאוד בקרב חלקים מסוימים בעולם התורה החרדי.

ר' אברום, כידוע, היה "ירושלמי", וככזה למד בילדותו בתלמוד-תורה המפורסם של ירושלים, "עץ-חיים". לאחר מכן למד בישיבת חברון המפורסמת. ר' אברום וחברו לישיבה, הרב שלמה גורן, הוכרו כ'עילויים' של הישיבה, ורבותיהם ייעודו להם גדולות בהנהגת הציבור. ר' אברום אף הוזמן ללמד בישיבת פוניבז' על-ידי מייסדה, הרב כהנמן, אך העדיף את ישיבת מרכז-הרב שרוחה והשקפתה תאמו את עמדותיו.

כתלמידו של הרב קוק החזיק בעמדה אוהדת כלפי המדינה וכלפי מוסדותיה, וסבר שהקמת המדינה מהווה את התממשות תפילת הדורות לשוב לארץ-ישראל ואת הביטול המוחלט של הגלות, ובנוסף, על-ידי הקמתה מקיים עם ישראל את אחת המצוות המרכזיות בתורה – מצוות יישוב ארץ-ישראל. למרות אופיו החילוני של השלטון הוא סבר ש"משיח לחוד ויצר הרע לחוד..." והוביל את העמדה הגורסת כי על הציבור הדתי לקחת אחריות על עיצוב דמותה התרבותית של המדינה במקום להתלונן על המצב הרוחני שלה. הוא חלק נחרצות על העמדה הקיצונית, שסוברת שאסור היה להקים את המדינה, וראה בהצבעה בבחירות חובה הלכתית וזכות גדולה גם יחד, ואף לאחר יישום תכנית ההתנתקות סירב להכניס שינוי בתפילה לשלום המדינה או בסדרי התפילה ביום העצמאות, והסביר כי "מדינה לחוד וממשלה לחוד". המדינה היא של כלל ישראל ואילו את השלטון צריך להחליף.

הוא גרס כי ישיבה ציונית נבדלת מישיבה חרדית לפחות בשלושה מאפיינים בסיסיים: דגל המדינה צריך להיות מונף בה, צריכים להיות בה סדרי תפילה מיוחדים ביום העצמאות וצריך להיות בה יחס חיובי לדמותו ופועלו של ד"ר בנימין זאב הרצל ז"ל.

יחד עם זאת, במהלך כל שנותיו בהנהגת הציבור, ראה את עולם הישיבות בארץ כמקשה אחת. אהבתו לישיבות ולעולם הישיבות הייתה עצומה ולא ידעה גבול. הוא הדגיש כל חייו את מרכזיות מוסד הישיבה בישראל ואת תפקידו כמעביר התורה מדור לדור. בימיו האחרונים ממש, בעת היותו מאושפז בביה"ח, ביקש מקרוביו שייקחוהו בחזרה לישיבה. מידי יום העצמאות היה מבקש שיבררו עבורו את מספר לומדי התורה מעל גיל שמונה-עשרה במדינת ישראל, והיה שמח שמחה גדולה בריבוי המספר הזה מדי שנה בשנה, ואף היה מתפאר בכך ש"מימי חזקיה (מלך יהודה בשלהי בית ראשון) עד ימינו, לא היה כזה ריבוי תורה בארץ-ישראל". וכן הכריז פעמים רבות בשמחה ש"מרכז התורה היום חזר להיות בארץ-ישראל". פעם אף דחה בחדות את הצעתו של פוליטיקאי דתי למתן תמיכה תקציבית אך ורק

לישיבת מרכז-הרב ובנותיה, ולא לישיבות חרדיות. הרב סירב והוסיף בתמיהה: "שאנו נכריז שאלו ישיבות ואלו לא?!" זו הייתה עמדתו של קברניט עולם התורה התורני-לאומי.

כעת, למרבה הצער, באים אנשים המתיימרים לדאוג לצביונה היהודי של המדינה, והרואים עצמם כחלק לגיטימי מעולם התורה הציוני-דתי, ובקלות דעת בלתי נסבלת מניפים את ידם על עולם התורה העצום הקיים במדינה, המהווה את הערובה הבטוחה היחידה עבור זהותה היהודית העתידית של המדינה. לנגד עינינו הולך ומתמשח חששו המרכזי של ר' אברום מפני "הרבנים הצעירים" ("רעבלאך", בלשונו). חשש זה גרם לכך שבשנותיו האחרונות היה מזהיר מפני אותם שלא ראויים לפסוק ב"הלכות ציבור" ופוסקים בהם, וזאת מתוך סברותיהם האישיות וללא נטילת עצה מת"ח בכירים, תוך כדי התעלמות מזקני ת"ח שבדור, ואף הביע פעם אחת את חששו מפני מעשיהם של אותם רבנים לאחר פטירתו.

מפליא הדבר ביותר כיצד אנשים בעלי משנה סובלנית וליברלית מנסים לכפות באופן כוחני כל כך את עמדתם האידיאולוגית על הציבור החרדי, ועל מנת לנקות את מצפונם הם מבטיחים לעמוד לימין עולם התורה הציוני... כיצד יכול איש תורה, הסובר שזוהי טעות אמונית וחינוכית לכפות כיום אורח חיים דתי על אדם חילוני, לכפות באותו אופן בדיוק קיום אורח חיים לאומי על אדם חרדי?!

ואם כי יש לכאורה לטעון כנגד דברים אלו ולומר שקרוב לוודאי שלו היה המצב הפוך מבחינה פוליטית, הרי שכפי הנראה עסקני הציבור החרדי היו דואגים אך ורק לצרכי המגזר החרדי ולא לאלו של עולם התורה והחינוך הציוני-דתי כפי שאירע בקיץ תשס"ה, בכל זאת, זוהי התנהגות "שרידותית" ומגזרית שאין לבוא אליה בטענות, אולם הטוען שהוא בא בשם הכלל כולו ולא בשם מגזר מסוים נדרש להוכיח זאת ולא רק להצהיר על כך... אולי שכחו אותם אנשים שגם את אחינו ה"חרדים" אנו אוהבים וגם אותם עלינו לקרב במאור פנים, ולא רק את אחינו ה"חילונים"...

יש לזכור כי שינוי עמדות ביחס למדינה ולשירות בצבא בתוך המגזר החרדי מתרחש כל העת. אמנם, על פי רוב, מתוך סיבות כלכליות ולא מתוך אידאולוגיה, אך הגבולות הולכים ומיטשטשים במהירות, ובעזרת גישה של דיאלוג אמיתי ושיחה

כנה ללא התנשאות ניתן באמת לסייע לפתור את מצוקת העוני ולקדם יציאה לשוק העבודה.

במלאת שש שנים להסתלקותו של מורנו ורבנו, ר' אברום זצ"ל, אם ברצוננו להישאר נאמנים למשולש ההיסטורי של הציונות הדתית, "ארץ-ישראל לעם ישראל על פי תורת ישראל", עלינו לפעול בראש ובראשונה למען עולם התורה (פעולה זו כוללת, כמובן, גם הפרשת כספי מעשר כספים עבור מוסדות תורה הנמצאים בקשיים תקציביים), הנתון בימים אלו תחת מתקפה ממשית. לאחר שנהדוף אותה, נמשיך במאמצינו להגביר את החינוך לזהות תורנית-לאומית, הן בצבא והן במערכת החינוך הכללית, וכמובן שלא נשכח גם את "עולם התורה"... נמשיך ליישב ביתר שאת את ארץ-ישראל, נבנה עוד ערים חרדיות, גם בנגב, בגליל וביהודה ושומרון, נקים מרכזים להכשרה מקצועית בכל הארץ ונפעל לעידוד עלייה בקרב היהדות הנאמנה. שנה טובה ומבורכת לנו ולכל בית ישראל.

1. באותם ימים ניסו אינשי דלא מעלי להשית מכסות מוגבלות על מספרם של בחורי הישיבות ולפיו רק מספר 'עילויים' מידי שנה יקבלו דיחוי מצה"ל, בעוד ששאר הלומדים יהיו חשופים לסנקציות כלכליות ואף פליליות, ולא ידעו ולא יבינו דברי חז"ל כי אלף נכנסים לתלמוד ואחד יוצא להוראה.

השתא הכא - לשנה הנאה בארעא דישראל

דברים נרגל יציאתו של אחינו יהונתן פולארד מניח שבי
ערב ש"ק ויצא (ח' כסלו תשע"ו)

מנהג החסידים לומר לפני תפילת מנחה בערב שבת את מזמור קז בתהלים. מזמור זה, שהרבנות הראשית לישראל תיקנה לאומרו לפני תפילת ערבית בערב יום העצמאות, יסודו ההודאה לקב"ה של היחיד והציבור על נסי הצלה וגאולה, וכדברי הגמרא (ברכות נד, ב): "ארבעה חייבים להודות: יורדי הים, הולכי מדבריות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים - ויצא".

גם היום אנו חייבים להודות לקב"ה על שחרורו של אסיר ציון, אחינו היקר, יהונתן פולארד, ה' ישמרהו, יחייהו ויביאו לציון ברינה, במהרה.

יהונתן לא היה אסיר פרטי. סבלו הקשה, הארוך והממושך, היה סבל בעבור עם ישראל כולו ועל כן, עם שחרורו, כל אחד ואחד מעם ישראל יוצא גם הוא במקצת לחורין. על כן, ראוי שבשבת בבוקר ובימים הקרובים, כאשר רושם השמחה טרי בלבנו, כל אחד ואחד ישתדל לכוון בברכת "מתיר אסורים" הפרטית שלו גם על שחרור יהונתן.

ואם כי על שחרורו עדיין מעיבה העננה הקשה של הגבלות התנועה והחירות, ובעיקר המניעה מעלייה לארצנו הקדושה, בכל זאת יש כאן מעין אתחלתא דגאולה. גם אבותינו במצרים לא יצאו ממצרים בבת אחת, ראשית, פסק מהם השעבוד (בר"ה), לאחר מכן היו עדים לעשר המכות, ורק לאחר מכן יצאו ממצרים ומקץ ארבעים שנה נכנסו לארץ. גם בניין מדינת ישראל היה הדרגתי ובשלבים. ראשית, הצהרת בלפור,

* פורסם באתר סרוגים, ח' כסלו תשע"ו.

1. כתב הרב רצון ערוסי, חבר מועצת הרה"ר לישראל ורבה של קרית-אונן: מן הדין צריכים לברך על שמועות טובות, כמו שכתב הרמב"ם בהלכות ברכות פרק י, ומשום שעולמנו הפך להיות כפר גלובלי קטן וכל התרחשות אנחנו יודעים אותה בעתה, לכן צריך לברך בעת השמועה עצמה. כשיצא פולארד מבית הסוהר היה צריך לברך 'הגומל לחייבים טובות', כפי שבוודאי עשה, וגם אנו היינו צריכים לברך על שמועה זו 'שהחיינו' משום שזוהי שמועה טובה" (תשובה באתר ישיבה מיום ט"ו טבת, תשפ"א).

לאחר מכן אישור המנדט הבריטי על הארץ, כעבור שלושים שנה אישור הצעת החלוקה באו"ם, ורק לבסוף ההכרזה על הקמת המדינה².

יהונתן הוא אישיות כלל-ישראלית. מו"ר הרב מרדכי אליהו זצ"ל, שביקר אותו מספר פעמים בכלאו, הסביר ליהונתן את שליחותו האישית המיוחדת³. לדברי הרב אליהו, תפקידו האישי של יהונתן קשור לאישיותו של יוסף הצדיק, המוסר נפשו בעבור אחיו, למרות שהם בגדו בו ואפילו שנאו אותו על מעשיו. יוסף יושב בבית הסוהר עד שאחיו חוזרים בתשובה, לוקחים אחריות על מעשיהם ומוסרים נפשם על הצלת בנימין. או אז הוא משתחרר ועולה לגדולה.

כך אירע גם עם יהונתן. מדינת ישראל בתחילה הפנתה לו עורף, ורק כעבור שנים החל תהליך מורכב של הכרה ממלכתית ותשובה לאומית ביחס אליו, עד אשר לפני מספר שנים הוגשה לנשיא ארה"ב עצומה ובה בקשה של 105 חברי כנסת מכל סיעות הבית (למעט שונאי ציון) לשחררו לאלתר, ובפגישות נשיאי המדינה וראשי הממשלה עם אישים אמריקנים הועלה עניינו תדיר. גם הציבור הרחב בישראל, ובמיוחד תנועות הנוער, פעלו למענו במשותף במשך שנים ארוכות, וזאת למרות המפריד ביניהם. כך זכה יהונתן לאחד סביבו את כל עם ישראל מן הקצה אל הקצה והגשים את הייעוד שהתווה לו רבו, הראשל"צ הרב מרדכי אליהו.

בימים אלו, שבהם אנו כה זקוקים לאחדות העם, ראויה השמחה על שחרור יהונתן, ביחד עם הדרישה הברורה לעלייתו המידית ארצה, להפוך לתביעת אחדות פנימית של עם ישראל כולו, ובזכותה נתגבר על כל המכשולים שבדרכנו ועל כל הנחשולים העומדים עלינו לכותנו.

כעת, כשאנו מתחילים לקרוא מחדש בתורה את סיפור יוסף ואחיו, נעשה זאת ממקום אחר. נעשה זאת ממקום של אחדות והכרה בשוני ובתפקיד המיוחד שכל

2. ואכן, במוצש"ק פרשת תולדות, ה' בכסלו שנת תהא שחרור פולארד אסיר, התבררנו בבשורה הטובה כי "קץ שם לחושך" (איוב כח ג) וכי הוסרו כל ההגבלות שהוטלו על אחינו יונתן בעת ששחרר למאסר בית, וביום נפלא, ט"ו בטבת תשפ"א, זכה לעלות לארצנו הקדושה ביחד עם אשתו אסתר שתחי, נישק את אדמת הארץ הקדושה וברך שהחיינו בשם ובמלכות. "ופדויי ה' ישובון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם, ששון ושמחה ישיגון נסו יגון ואנחה" (ישעיהו נא יא).

3. ר' הרב שמואל אליהו, אביהם של ישראל ח"א, עמ' 126-130, דרכי הוראה לרבנים, תש"ע.

השתא הכא – לשנה הבאה בארעא דישראל | 321

קבוצה בעם מייצגת ומקדמת בדרכה (ר' "המספד בירושלים" – "המספד בירושלים"; אורות, אורות-
התחיה, יח).

אשריך, יהונתן, ואשרינו אנחנו. הַשְׁתָּא בן חורין וכבר לא בבית הסוהר, יהי רצון
שעוד לפני ליל הסדר הקרוב נאמר עליך גם "הַשְׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא
דְּיִשְׂרָאֵל".

מעז יצא מתוק

על משבר גיוס התלמידים בישיבות ההסדר והמקד"צ
תמוז תשע"ז

אין זה סוד שבשנים האחרונות, עולם ישיבות ההסדר והמכינות הקדם-צבאיות התורניות נמצא בקשיים גדולים בתחום גיוס התלמידים. מספר לא גדול של מוסדות בוחר את הראויים לבוא בשעריו ב'פינצטה', בסלקטיביות מדהימה, ומשאיר ליתר את הזכות המפוקפקת להתקוטט על אלו שלא זכו להיבחר.

בהעדר הנהגה תורנית אחידה ומובהקת, מוסדות קטנים ממשיכים להיפתח חדשים לבקרים, וכולם פונים לאותו פלח אוכלוסייה מצומצם של כ-3000 בחורי ישיבות תיכוניות "קלאסיות". קנאת הסופרים הזו, לא רק שאינה מרבה את החכמה אלא שהיא אף מזיקה לה. מספר ישיבות הסדר ותיקות כבר נסגרו, וישנן עוד כמה שלא רחוקות מכך. היות שהדברים ידועים לא נאריך בתיאור הבעיה יתר על המידה.

השלכות נוספות של המשבר הנן הפגיעה החמורה במעמד ראשי הישיבות והרמי"ם, שחיקת תנאי העסקתם והתחלופה הגוברת. מנכ"לי הישיבות, שנטל אחזקת הישיבה המתקשה מוטל על כתפיהם, דורשים בתוקף קיצוצים כואבים וכתוצאה מהתחלופה הגוברת והולכת בסגלי הישיבות, אין באפשרותן לייצב את הדימוי המוסדי, ההולך וניזוק. אמנם, ישנם עסקנים השמחים לראות את המצב הקשה הזה באומרם: "אמרנו לכם לא להקים ישיבות חדשות", אולם הרוח המהפכנית והתוססת של זרם אידאולוגי-מהפכני אסור לה שתיקבע על פי "אנשי מטבע" לסוגיהם (בהזדמנות זו, ברצוני גם לקרוא לר"מים היקרים להתאגד ולהקים לעצמם מעין איגוד מקצועי למען הבטחת עתידם הכלכלי ולמניעת פגיעה שרירותית בהם מצד עסקנים).

כמי שלימד במספר מוסדות השייכים לציבור הדתי והתורני לאומי, הן בישיבות תיכוניות, הן בישיבות הסדר והן במסגרות נוספות שאינן פורמליות, ומכיר היטב

1. למרות גידול מבורך במספר הלומדים בישיבות ההסדר בשנים האחרונות, מתוך רשימת נתונים של כ-70 ישיבות הסדר שפורסמה בחורף תשפ"א ע"י אתר "כיפה", רק כ-17 ישיבות עברו את רף המאתיים תלמידים במסלול ה"הסדר" (כולל תלמידי חו"ל), עוד כ-17 עברו את רף 100 תלמידים ו-36 הישיבות לא עברו את רף 100 התלמידים.

עולם זה, עלי לקבוע בצער שעל פי רוב ישנו קיבעון מערכתי בתפיסת קהל היעד של עולם הישיבות הדת"ל לסוגיו בזמננו. רובם של ראשי וצוותי המוסדות התורניים משוכנעים בנחיצות קיומו של מוסדם ובייחודיות שלו על פני דומיו הרבים מספור, אולם חלוקה זאת לא תמיד עומדת במבחן המציאות.

ברצוני להציע לפני חבריי ורבותי היקרים דרך אשר תועלתה מרובה ועלותה מועטה. לענ"ד, השלב הבא במהפכת התורה הגואלת ובביצור עולם התורה הציוני-תורני הנפלא שזכינו לראות בבנינו בדורנו, הוא הרחבת השורות ופתיחתן בפני מגזרים וקהלים נוספים, אשר בדרך הטבע חלקם קרובים אלינו מבחינה רוחנית וחלקם רחוקים יותר.

אעמוד בקצרה על שלושה תתי-מגזרים אשר בשורת איחוד הקודש והחול מבית מדרשו של מרן הגרא"ה קוק נדרשת להם כאוויר לנשימה, ויחד עם זאת מודל הישיבה (הליטאית) הקלאסי, שמוסדות רבים בקרב הציבור הדת"ל נבנו לאורו, אינו מתאים להם.

האוכלוסייה הראשונה והקרובה ביותר אל הציבור הדת"ל היא בוגרי התיכונים הדתיים, נערים אלו, שע"פ רוב הם "מסורתיים", מהווים בשר מבשרה של משפחת החמ"ד המורחבת ולא מוצאים את מקומם בעולם הישיבתי הקיים, וזאת מסיבות שונות. כאן אציין לטובה את ראש ישיבת מעלות, הרב יהושע ויצמן, אשר כבר לפני שנים רבות הקים מספר מוסדות ישיבתיים על-תיכוניים, שהותאמו למאפיינייה המיוחדים של אוכלוסייה זאת.

בשנים האחרונות, עם הקשחת עמדת משרד הביטחון ביחס להקמת ישיבות הסדר חדשות במתכונת הקלאסית, אנו עדים להקמתן הנרחבת של ישיבות רבות במתכונת "שילובים" האטרקטיבית. זוהי השעה להעצים את ישיבות השילובים ולהזרים לתוכן את האוכלוסייה הטבעית עבורן. תכניות חינוכיות כדוגמת "מעגלים", "ידידים" ועוד, צריכות לאתר ולמצוא מסגרות המשך מובהקות לכל אותם אלפי נערים "מסורתיים" הנכנסים בשעריהן. הפנייה לאוכלוסיות הללו היא מהפכה חברתית וחינוכית חשובה מאין כמותה, והיא כשלעצמה מסוגלת לשנות מן הקצה אל הקצה את המצב המשברי הקיים בתוככי עולם התורה התורני.

נעבור כעת לאוכלוסייה השנייה. פרס ישראל הבא בתחום החינוך הדתי יוקדש, ככל הנראה, למייסדי ומחוללי מוסדות כגון מקד"צ/ישיבת הסדר חרדית, שזכינו

לראותם קיימים כבר כיום (ואע"פ שההסדר אינו אותו הסדר והמכינה אינה אותה מכינה, בכל זאת "ניזול בתר שְׁמִיה" = נלך אחר השם). אמנם, טיפין טיפין ובהירות רבה, אבל את הנעשה כבר אין להשיב.

אחינו החרדים נמצאים בקושי אידיאולוגי מובהק בהקמת המוסדות הללו ובהכרה בהם כמסלול לגיטימי. המייסדים האמיצים של אותם מוסדות צריכים לעתים שכפ"ץ בפרהסיה החרדית, וגם הכיוון האידיאולוגי של מוסדות אלו טרם הוברר דיו (למעט התועלת הכלכלית המובהקת הקיימת במסלולים אלו). כאן יכולים להיכנס לתמונה בוגרי עולם התורה התורני-לאומי. דווקא הם ייטיבו לברר את ההכרעה הלכתחילאית של אלו שבחרו לקיים בעצמם את דברי חז"ל: "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ" ולעסוק ביישובו של עולם.

עלינו לגלות אחריות ממלכתית ולהבין שישנו כאן תפקיד גדול המוטל על כתפינו, להפגיש את בני הציבור החרדי - מתוך שיח תורני כנה ונטול התנשאות - עם משנות תורניות נוספות. בנוסף, עלינו לקיים בכך גם הכרת הטוב כלפי הציבור החרדי על תרומתו לבניית עולם התורה הציוני. אם אנו נקים את המוסדות הללו, המיועדים לבני הציבור החרדי לגווניו, ובפרט עבור כל אותם מאות ואלפים אשר כבר מתגייסים מדי שנה בשנה לצה"ל ואין להם את אותו "בית תרבותי" לחזור אליו, נאפשר בכך לגרעין החזק והאמיתי של החרדיות הקשה להוריד מעליו את נטל הנושרים והביקורת הציבורית הקשה שאתה הוא מתמודד, כך שגם עולם התורה החרדי יצא נשכר ממהלך זה.

אוכלוסייה שלישית שדווקא בני הציונות הדתית יכולים וצריכים לפעול יותר עבורה, היא העולים החדשים (בפועל או בכוח). גם בתחום זה כבר קיימות מסגרות קטנות וחשובות, כדוגמת ישיבת תורה בציון של הרב נחום נריה ומסגרת לעולים חדשים מצרפת בישיבת כוכב-יעקב (בראשות הרב בוצ'קו), אך "אין הקומץ משביע את הארי". נדרשת התגייסות כללית המכירה בגודל השעה והמבינה שלאור התמורות במזרח-התיכון, ובעקבות כך גם באירופה, במוקדם או במאוחר ייאלצו יהודי אירופה להגר מן היבשת. השאלה היא רק לאן - האם לארץ-ישראל או לקנדה וארה"ב (כמובן שגם המשך ההתבוללות ביבשת צפון-אמריקה צריך להדיר שינה מעינינו).

עלינו להתחיל ביצירת תשתיות גדולות לקליטה-רוחנית כבר כעת. תנועת בני-עקיבא העולמית מביאה ארצה מדי שנה בשנה אלפי בני נוער לשנת היכרות עם מדינת

ישראל, וניתן לשלב זרועות עם מאמץ זה. כמו כן, קיימת גם תכנית "תגלית" ותכניות נוספות רבות. בנוסף, מדינת ישראל מאוד מעוניינת בעידוד עולים מארצות רווחה, ויש כאן כר נרחב לעבודה רבה ולחיבור עולמות רוחניים.

המנון הישיבות הנוסטלגי קבע: "ישיבות נקים בכל מקום". הישיבות כבר קמו, עכשיו צריך למלאן בתלמידים. "עלה נעלה ויכול נוכל", חזקו ואמצו.

8 צו

לשמירה על דמותו ואופיו של צבא הגנה לישראל
כ"ב שנה לפטירת הרב שלמה גורן
חשוון, תשע"ז

הרב והאלוף

ביום שישי הקרוב ימלאו עשרים-ושתיים שנה לפטירתו של מייסדה ומעצב דמותה של הרבנות הצבאית הראשית, מו"ר הגאון הרב שלמה גורן. הרב גורן, שהיה מאדריכלי צה"ל, מסר נפשו על היותו של צה"ל צבא יהודי, היונק את ערכיו ורוח לחימתו מרוח האומה עתיקת-היומין. הרב גורן לא חפץ ביצירת גטו דתי אוטונומי. בהתאם להשקפת עולמו הציונית-דתית-ממלכתית, תבע שהצבא בכללותו ייבנה כצבאה של מדינת הלאום של העם היהודי, שקם לתחייה בארצו. השקפתו הממלכתית של הרב גורן מצאה לה בן-ברית בדמותו של דוד בן-גוריון, ולמעשה ניתן לומר כי השניים עיצבו "צבאיות יהודית" לראשונה מזה כאלפיים שנה.

הרב גורן אף הבהיר פעמים רבות למפקדי הצבא כי הוא קודם כל רב ורק אח"כ אלוף, וביחד – רב-אלוף (זאת לעומת הרמטכ"ל, שהוא ראש המטה הכללי של צה"ל ודרגתו הצבאית הנה: רב-אלוף). הרב גורן השמיע באוזני כל מי שאוזניים לו לשמוע, שחוק אזרחי או פקודה צבאית העומדים בניגוד להלכה – בטלים ומבוטלים (כשם שחוק או הוראה המנוגדים בעליל למצפון ולמוסר בטלים ומבוטלים גם הם מאותה סיבה. האדם הוא יצור אוטונומי, ומלבד בוראו אינו רשאי לכוף עצמו בפניה של אף מסגרת אנושית. זוהי אבן יסוד מרכזית בעולמו של כל אדם דתי. דבר האל קודם לדבר האדם, ומתוך כך נובע החיוב לציית לדבר האדם הנכרא בצלם האל).

הרב והאילוף

במהלך העשורים האחרונים, בעקבות תמורות נרחבות בהרכב הדמוגרפי של החברה הישראלית, ובעקבותיה בצה"ל, נחלה האליטה היוצאת מפלה אחר מפלה בשדה הפוליטי והציבורי, ולאט לאט החלה להפנים שרסן השלטון הבלעדי נמצא

ממנה והלאה לצמיתות. בצר לה, החלה להעמיק את אחיזתה במעוזי שליטתה האחרונים בחברה – האקדמיה, התקשורת והמשפט.

עם השנים, החלה קבוצת ההנהגה של "הממסד העמוק" בקרב האליטה היוצאת לאמץ יותר ויותר חלקים מהשקפת עולם פרוגרסיבית-קיצונית, כנגד רצונו המובהק של הרוב היהודי-ציוני-מסורתי במדינת ישראל, החפץ בכך שמדינת הלאום היחידה של העם היהודי תישאר מדינה יהודית בעלת משטר דמוקרטי, ולא תיהפך ל"מדינת כל מייעוטיה"³. משום כך, רוב זה חפץ שיהדותה של מדינת ישראל תורגש גם בפרהסיה הציבורית (כפי שבא הדבר לידי ביטוי בסטטוס-קוו בענייני דת ומדינה בראשית שנותיה) ורכיבי הזהות היהודית יהיו חלק מהדנ"א הקולקטיבי שהמדינה מנחילה לצעירה.

בחודשים האחרונים ניכרת הסלמה מובהקת בהתקפותיה של קבוצת המיעוט הליברלית-קיצונית כנגד סמליה היהודיים-ציבוריים של מדינת ישראל: הרבנות הראשית לישראל, הרבנות הצבאית, המקומות הקדושים (רחבת הכותל המערבי), ערעור מבנה המשפחה המסורתית ורדיפת כל מי שלא מתיישר עם האדיקות הליברלית הפונדמנטליסטית.

בחוד החנית של ההתקפות הללו מצוי חוסר קבלה מתמשך של ה"אחר" – שאיננו "קרבן"... המתנחלים, החרדים והציונים מוצגים כחזקים וכמדכאים, בעוד שפושעים, מחבלים ושאר אויבי ישראל מוגדרים כחלשים וכנרדפים שיש לעמוד לצדם. אוי לה לאותה בושה.

1. כבר דרשו דורשי רשומות "והאמ"ת תהא נעדרת" (סנהדרין צז, א), ר"ת: אקדמיה, ממשל, תקשורת.
2. Deep state (מילולית: מדינה עמוקה, כלומר מדינה שחבויה מתחת לפני השטח), מונח מתחום מדעי המדינה המתאר מצב שבו קבוצה חשאית, המורכבת מרשתות נסתרות של כוח, פועלת עצמאית מחוץ למנהיגות הפוליטית הנבחרת של המדינה בניסיון לקדם את מטרותיה שלה. במובנו הרחב יותר, מתייחס המונח לבכירים ופקידים בשירות הציבורי וברשויות השלטון השונות הנוקטים מדיניות לעומתית כלפי הדרג הפוליטי הנבחר ומנסים לכפות באמצעות בירוקרטיה ומשפטים את דעותיהם וערכיהם על המדינה (מתוך ויקיפדיה, האנצ' החופשית).
3. להרחבה ר' בשיעוריו של הרב צבי ישראל טאו בפרסומים הבאים: תופעות של הרס עצמי בצה"ל, מרכז ליבה, תשע"ז; האומץ לעצמאות, שירת ישראל, תשע"ט; שומרים על הבית (ללא ציון שנת הוצאה ומו"ל); הרימו מכשול מדרך עמי, חוסן ישועות, תש"פ.

צו 8 לאוהבי ציון וירושלים

בשקט בשקט, אותה קבוצת שוליים קיצונית נחלה בשבועות האחרונים את אחד מהישגיה הגדולים, בדמות איום ממשי על המשך היתכנות נוכחות חיילים חובשי כיפות בסדרי גודל משמעותיים בכל שדרות הצבא, וזאת באמצעות ניסיון לשנות את הרכבי הגדודים בצה"ל ואת פקודות המטכ"ל בנושא השילוב הראוי והשירות המשותף, תוך כפייה אנטי-דתית חמורה וניסיון בזוי לכפות על הרבנות הצבאית את השקפת עולמה של אותה קבוצת שוליים.

הבה נקרא כולנו יחד לכל אוהבי ציון וירושלים: נעמוד כחומה בצורה ונגן על שלמותו ויהדותו של צה"ל. לא נסכים להדרת בחירי בניו של העם הזה מצבא העם. על קברניטי צה"ל מוטלת החובה למצוא את המסגרות המתאימות עבור בנות המעוניינות לשרת שירות משמעותי בצבא, אך לא על חשבון אחדותו של צה"ל וחוסנו היהודי, המוסרי והמבצעי. אנו כאן כדי לשמור על כוח המגן העברי היחיד בעולם – צבא ההגנה לישראל. בשם ה' נעשה ונצליח.

זכותנו על הר־הבית

מכתבו של הרב שלמה גורן לשר הביטחון

אישי - מיידי

ב"ה

מטכ"ל/רבנות צבאית ראשית

לשכת הרב הראשי צה"ל

טל. 2236

מנ - 12 - 3118

כ"ט אלול תשכ"ט

12 ספט' 69

שר הביטחון

הנדון: זכותנו על הר־הבית

תסלח לי שאני פונה אליך שלא בצינורות המקובלים. מאחר שהעניין חורג מהנושאים המקובלים שאני דן בהם.

בהיותי אמש במסיבת שבע־ברכות לזוג הצעיר שלנו, הודיע לי שר הדתות כי מאז השרפה באל־אקצה נסגר שער המוגרבים בפני הקהל. סגירה זו באה כתוצאה של דרישת רשעי־מוסלמים למסור להם את כל שערי הר־הבית, וזאת כאשר כבר ידוע היטב שהאשמים העיקריים לשרפה הם שומרי הוואקף מקבלי השוחד במקום.

חוששני מאוד שסגירת שער המוגרבים מהווה הסגרת הר־הבית לוואקף ופירושו האמיתי הוא הסגרת קודשי־הקודשים של האומה לצוררי ישראל. החלטה זו עלולה להיות בכייה לדורות.

ככל שאנו נוותר למרצחים האלה הם יראו בזאת רתיעה ופחד ויחציפו יותר ויותר את פניהם. והלא מקרא מפורש הוא בתורה "ואם לא תורישו את יושבי הארץ מפניכם

* מארכיון הרב גורן, טרם נדפס. פורסם לראשונה בערוץ 7, ר' מנחם־אב תש"פ, ע"י מכון תורני תורת שלמה - ע"ש הרב שלמה גורן זצ"ל. רקע למכתב: השתלטות מחודשת של הוואקף על שער המוגרבים בעקבות הצתת המסגד שבהר ע"י צעיר אוסטרלי המעורער בנפשו, בשנת תשכ"ט.
1. ראה להלן בהמשך המכתב.

והיה אשר תותירו מהם לשיכים בעיניכם ולצנינים בצידכם וצררו אתכם על הארץ אשר אתם יושבים בה" (במדבר לג נה).

אני מאמין באמונה שלמה שאנו חיים בדור הגאולה בו הולך ומתגשם חזון הבית השלישי, ושחרור הר־הבית מהווה שלב חשוב ומכריע בתהליך הגאולה השלישית. השליטה היהודית על הר־הבית מהווה גם מבחינה היסטורית סמל לחרות העם בארצו, ושום הישג צבאי או מדיני לא יבוא במקום שליטתנו על הר־הבית.

על אף המגבלות ההלכתיות שהכניסה להר־הבית מעורר[ת] אצל יהודים דתיים אחרים, הרי על־פי דין חייבים למסור את הנפש על מנת שהר־הבית יישאר פתוח בידי ישראל. אני משוכנע שגם לא תעזור לנו סגירה זו, כי תיאבונם יגבר מיד וילך ובמצב כזה יתחילו לדרוש הטלת מגבלות על הגישה לכותל המערבי, אם כי אין קדושה יתרה על רחבת הכותל מערבי על־פני שאר בתי כנסיות בעולם, מה שאין כן הר הבית, עליו נבא הנביא "והביאותים אל הר קדשי ושמתים בבית תפלים... כי בתי בית תפלה יקרא לכל העמים" (ישעיהו נו ז).

הסגרת הר־הבית לאחר שחרורו למוסלמים, או אפילו סגירת השער היהודי שבידינו להר־הבית, מהווה נסיגה חמורה ביותר בתהליך הגאולים ובחזון המשיחי ההולך ומתגשם, והדורות הבאים לא יסלחו לנו על זאת. אני קורא לך אפוא להגשים את קריאת הנביא לאחרית הימים: "פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים" (שם כו ב).

אני שוב מודה לך על הכבוד שהנחלת לנו בכואך להשתתף בשמחת הכלולות של בתנו עם ב"ל ועל השי הנאה שהואלת להעניק להם.

שנת אמונה וביטחון, שנת עוז ועמידה איתנה ומזה אבן פינה לשלום, ככתוב: "ה' עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום"².

שנה טובה, כתיבה וחתומה טובה
שלמה גורן, אלוף, הרב הראשי לצה"ל

2. סוף דבר: לאחר יותר מחודשיים שבהם היה השער נעול עקב השתלטות הוואקף ולאחר ישיבת ממשלה מיוחדת שדנה בנושא זה, בתוספת איום בגירוש המופתי מהארץ, הגיעה ממשלת ישראל להסכמה עם הוואקף על פתיחתו המחודשת של שער המוגרבים ביום ח' בחשון תש"ל. מאז, נותר השער בשליטה ישראלית והוא "צינור" הריבונות היהודית אל ההר עד עצם היום הזה.

ואין קול ואין עונה ואין קשב

על הכתובת שבנקירות שער הרחמים
י"ט טבת, תש"פ

השבוע, בשקט בשקט וללא פרסום נרחב, דחה בג"ץ את עתירת ארגון "רגבים" כנגד ההשתלטות הבלתי חוקית של הוואקף המוסלמי על מתחם שער הרחמים ובניית מסגד בלתי חוקי, שלישי במספר בעשרים השנים האחרונות, במתחם הר־הבית¹.

למרבה הצער, עקב הפולמוס הנמשך בסוגיית עליית יהודים בטהרה להר־הבית, אין פוצה פה ומצפצף ואפילו לא "כדיבור התוכי וכצפצוף הזרזיר" (כדברי ריה"ל בספר הכוזרי ע"פ תרגום אבן שמואל) כנגד חילול השם הנורא הזה ועבירה על איסור דאורייתא חמור של "וְלֹא תִחַנְּנֶם" (דברים ז ב; ע"ז כ, א, וכשיטת הש"ך ביו"ד קנא: יח, וכפסק הגר"ש גורן במשיב־מלחמה ח"ד) – ואין לך מתן חנייה בקרקע גדול מזה.

כך יוצא שבעקבות הוויכוח ההלכתי המורכב לגבי שלבים ב' ו-ג' בדרך מימוש בעלותו הנצחית של עם ישראל על מקום מקדשו, נשכח שלב א', הפשוט והברור, של איסור מסירתו והסגרתו לנוכרים ח"ו של משהו מהר בית־חיינו, וכאילו הותרה הרצועה בהפקרת שטחים חדשים במתחם ההר לשליטה מוסלמית דה־פקטו, תוך ערעור בוטה על הריבונות המדינית הישראלית דה־יורה במקום.

ובמחנה ישראל, "אין קול ואין עונה ואין קשב" (מלכים א' יח כט), "נשכחתי כמת מלב, הייתי ככלי אובד" (תהלים לא יג). אך ציון, כידוע, "בעיא דרישה" (ר"ה ל, א), ו"ה' שאוג ישאג על נוהו" (ירמיהו כה ל).

החידלון הנוכחי מברר שוב שהסטטוס־קוו בהר כבר אינו קיים, או ליתר דיוק מופעל סלקטיבית למניעת מימוש האחיזה היהודית־ריבונית־ממלכתית בהר, וזאת חרף

* פורסם באתר חדשות הר־הבית, כ"ג טבת תש"פ.

1. כעבור מספר חודשים, ביום ט"ז בתמוז תש"פ, הגישה משטרת ישראל לבית־משפט השלום בירושלים בקשה לסגור את משרדי הוואקף הירדני במתחם שער הרחמים שבהר־הבית בשל מידע מודיעיני כי המקום משמש "לפעילות חמאס וכןקודת אחיזה של ארגון הטרור בהר־הבית". אולם נכון לחודש חשוון תשפ"א הצו טרם ניתן והאתר עדיין פעיל, ואנו נושאים תפילה: "תנער זדים מזבולך, תסיר חרפה מעיר".

החלטות מועצות הרבנות הראשית לישראל הרבות לדורותיהן בדבר איסור הסגרת משהו משטח הרה"בית לידי נכרים.

לפני כעשרים שנה, ברבע האחרון של שנת תש"ס, אירעה השתוללות פרועה וחסרת תקדים של הוואקף בהרה"בית באזור "אורות שלמה". חשובים מאוד תיאוריו של הרב זלמן קורן, מומחה לענייני הרה"בית, בפני מועצת הרבנות הראשית לישראל בעת דיון חירום שנערך באותם ימים:

הבאתי תמונות להראות בפני הוועדה הסוקרת את הנעשה כיום על-ידי הוואקף, ואני אומר לכם בוודאות שמאז טיטוס בתקופת חורבן בית שני לא נעשה כזה הרס בהרה"בית, וכל זאת דווקא תחת שלטון ישראל, ולדעת הרדב"ז שורת העצים שבהם עורכים כעת חפירות זה מקום עזרת נשים. לדעתי, על המועצה לחזור על ההחלטה הקודמת שאל יהין איש לעלות להרה"בית, ובמקביל על המועצה לפנות לממשלת ישראל בקריאה דחופה למנוע את ההרס בהרה"בית, מפני שאם לא עכשיו – המצב במקום יהיה בלתי הפיך. בקשה זו תעמוד במבחן כל בית משפט, משום שאם חלילה היו פוגעים במקום הקדוש לדת אחרת כבר היו נעים אמות הספים והעולם כולו היה רועש וגועש. (מתוך פרוטוקול הדיון הנמצא בארכיון הרב שאר ישוב הכהן זצ"ל, מכון "נור-דוד")

במכתב חריף שנשלח לרבנים הראשיים לישראל באותה העת, ביקש הרב אברהם הכהן דוויק מירושלים, אשר כיהן כנשיא ועד יהדות סוריה לכנס את מועצת הרבנות הראשית לישראל ולדון בהתרת תפילה אחר טבילה באולם שער הרחמים, הנמצא כשלוש-מאות מטרים מן החומה הדרומית-מזרחית של הרה"בית ולשיטתו "ספק גדול אם הוא בכלל הת"ק אמה של מחנה לוייה". תוך כדי הצגת נימוקיו ההלכתיים, הוא מעיד על הסכמה עקרונית למהלך שקבל בשנת תשמ"ו מן הגאון הראשל"צ הרב עובדיה יוסף זצ"ל ואף מוסיף כי הדבר הוא "תיקון גדול לאקמא שכינתא מעפרא". את מכתבו הוא מסיים בתוכחה מגולה ואהבה מסותרת: "ועד שתחליטו, יבנו הוואקף את כל השטח ולא ישאירו לנו עד מדרך כף רגל... (מכתבו של הרב דוויק נמצא בארכיון המדינה, תיקים מלשכת הראשל"צ). במלאת עשרים שנה לכתיבת מכתבו של הרב דוויק, לצערנו הרב, תחזיתו מתממשת, ו"חכם עדיף מנביא".

נזכיר, כי שאלת בניית בית כנסת יהודי בצד המזרחי של הרה"בית ובכלל זה מעל מתחם שער הרחמים כבר נידונה באריכות מבחינה הלכתית שנים רבות קודם לכן

על-ידי הרב יצחק שילת (תחומין, ז) ואף זכתה בשעתו לתמיכה עקרונית מהגאון הראשון לציון הרב מרדכי אליהו זצ"ל (במכתבו לרב שילת מיום ה' אלול תשמ"ו).

כאן המקום להביא את ההחלטה החשובה של מועצת הרבנות הראשית לישראל מיום חמישי, ט' בטבת תשס"א, וזה לשונה:

א. הר הבית הוא המקום הקדוש ביותר לעם ישראל, עליו עקד אברהם אבינו את יצחק בנו על המזבח, אותו כבש דוד המלך על מנת להקים עליו את המקדש שהוקם על ידי בנו שלמה המלך, ועליו עמדו הבית הראשון והבית השני. מכאן נובעת זכותו הדתית, המוסרית וההיסטורית של עם ישראל על ההר הקדוש הזה, זכות זו אינה ניתנת לערעור והיא קודמת לכל הזכויות ההיסטוריות של עמים ודתות אחרות.

ב. אנו חוזרים ומזכירים לראש הממשלה כי התחייב בעבר כי לא יותר על קודשי ישראל ועל אחדות ובטחון ישראל, ואין מקום מקודש יותר לעם ישראל מאשר הר הבית.

ג. הסוגיה ההלכתית שמונעת כניסה להר הבית בגלל עצם קדושתו אינה גורעת מאומה מזכויותינו, ריבונותנו ובעלותנו על המקום שהוא בבת עיננו.

ד. יש איסור הלכתי מוחלט למסור שום ריבונות או בעלות בעקיפין או במישרין לזרים על הר הבית, למעשה, עצם הדיון על כך מהווה חילול השם.

ה. החלטה זו הנה המשך להחלטות מועצות הרבנות הראשית לישראל לדורותיה (מתוך ארכיון הרב שאר ישוב הכהן, "מכון נזר-דוד"2).

כפי שהציעו בעבר גדולי תורה, חברי מועצת הרבנות הראשית לישראל, ובהם הרב שאר-ישוב כהן זצ"ל, הגיעה העת להעביר את מתחם הר-הבית כולו לאחריותה של מועצת הרבנות הראשית לישראל ולתקן תקנות תפילה במקומות שבהן תורה הרבנות שהדבר ניתן מבחינה הלכתית ובתנאים המעשיים שתתנה לשם כך.

2. הובאה בספר לשכנו תדרשו: הר-הבית ומקום המקדש בזמן הזה בתורתו של מו"ר הגאון הרב אליהו יוסף שאר-ישוב כהן זצ"ל, שזיכנו השי"ת לערוך ביחד עם ידידי הרב ידידיה הכהן מתוך ארכיון מכון נזר דוד, בהוצאת מוסדות אריאל ודברי שיר, הספר עתיד אי"ה לראות אור לקראת קיץ תשפ"א.

בינתיים, לכל הפחות, עלינו להשמיע קול תורני צלול וברור כנגד הסיפוח הזוחל של חצרות בית השם על ידי הוואקף באופן חד-צדדי ובהתרסה בוטה כלפי שלטון ישראל במקום, דבר המהווה חילול השם חמור במיוחד, ובזכות כך נזכה אי"ה במהרה לקדש את שם ה' במקום מקדשו.